Oprawę wymieniono w r. 1935,
dnia 1 maja [illegible] i [illegible] Kuklin
odrzucono.

I

Gen: 3.

Bo prawił przez oczy mi[illegible] [illegible]gnum pulchrum oculis, & suaue ad vescendum. A to przeto/ áby ia był pięknośćią y wdźięcznośćią iábłká onego tym prędzey do obżárstwá przywiodł. Czemuż tedy y tu kámieniámi tylko/twárdą bárzo potráwą kuśi czárt Chrystusá Páná/ námawiáiąc go do obżárstwá? Nie inśza mowie tego záprawdę przyczyná tylko tá/ ktora vpátrzył Chryzologus świety: Tá mowie przyczyná/ iż nie miał czárt przeklety/coby był inśzego miękśzego y smácznieyśzego podał Chrystusowi Pánu: ták bárzo iest vbogi czárt/ że y naymnieyśzey rzeczy ná świećie swoiey własney nie ma/ y dla tego Chrystusowi Pánu tylko to pokázuie/ co bez tego miał Chrystus/ to iest/ twárde kámienie. Dic vt lapides isti panes fiant. *Rzecz práwi áby śie te kámienie chle-*

swoie żyiąc rozpuśtnie. Pátrzcie/ czyli substántya strawił przy grzechách/ czy swoie/ czy od czártá sobie dána? swoie własną strawił/ á nie od czártá sobie dána/ nic mu nie dał czárt/ Consumpsit substantiā suam, o swoiey stráwie grześył. Ale mu przynamniey kiedy swoie strawił/ vżyczył czego czárt? założył go/ dał mu co do przyśłych grzechow/ ábo zá prześłe grzechy? O záprawdę nic. Nemo illi dabat. *Nikt mu nic nie dał:* muśiał głod srogi ćierpieć. To widźićie/ iáko iest czárt krośe niepożytecznym. Dobrze ten iego obyczay wyráźił Job ś. kiedy mowi. Prædam pollicetur socijs. *Obiecuie obłow towárzystwu swoiemu.* Grzegorz ś. 13. *Moral: cap: 16.* po strzegł tego/ iż tu Job ś. czártá przyrownywa do owego/ ktory myśliwcow pobudza do polá. Przyidźie kto do my

Nr. Inw. 33777

De Computo Ecclesiastico Præfatio

Tractatus iste, quem Durandus fit in suo Rationali Divinorum officiorum, Cunctis quidem Utilis, Ecclesiasticis tamen maxime necessarius est, ita, ut S. Aug: 3 ch Dist: non dubitarit asserere, vix eis nomen Sacerdotis constare si eo Computi ratio lateat; Nominatim vero huic studere incumbit Sacrorum Ordinum Candidatis, qui (ut habet in multis Concilijs.) non et admittendi, nisi Quio examine Compertum sit, eos optime callere Computum

TRACTATUS UNICUS
DE
COMPUTO

Computus a verbo computo derivatur, quia in ipso Computando procedimus, secundum vero rem est Scientia certificans tempus stm Solis et Lunæ progressum, Et sic Sumptu duplex est, nempe Astronomicus seu Philosophicus quem transimus. Et Ecclesiasticus de quo hic agemus, qui ut sic definitur, Scientia temporis discretiva secundum Ecclesiæ usum. Quæ definitio ut bene intelligat tria scienda sunt. 1mo Quid est Tempus 2do Quænam sit factio hujus Temporis, discretio seu ordinatio 3tio Modus cognoscendi facile hanc ordinationem. Ideo tres instituimus Disputationes, 1ma erit de Tempore et ejus partibus, ubi de Anno, Mense, Septimana die. 2da de ordinatione et discretione hujus temporis secundum Ecclesiæ usum, ubi de Calendario veteri et novo, de Aureo numero, Epactis, Cyclo, Solari, inductione. Tertia erit de Methodo facili cognoscendi

hanc

hanc ordinationem, scilicet de modo cognoscendi, Aureum numerum, Epactam, Lunam et diem Paschatis, et consequenter omnia Festa mobilia, ubi etiam de modo cognoscendi Cyclum Solarem, Literam Dominicalem, Literam Martyrology et Inductiones.

DISPUTATIO Ima
DE TEMPORE.

Tempus juxta Arist. 4 Phys Cap. 1. Numerus motus secundum prius et posterius, clarius definit. Est duratio motus supple Celestis, quatenus ejusmodi ut Mensura Coelorum motuum Dim. 1.
Partes temporis sunt decem, scilicet, Annus, Mensis, Septimana, Dies, quadrans, hora, punctum, momentum, unica et atomus

S. Imus.

DE ANNO

Annus est cursus Solis ab uno puncto Coli ad illud idem per duodecim Signa Zodiaci. Ideo Egipty Annum repraesentabant per Draconem caudam sua mordentem, qo sic in se recurrit, et caudam ubi caput habet. Unde aliqui putant Annum dici, ab anulo, quod in se recurrentibus Mensibus, redeat per sua vestigia, Aly tamen Ethymologia desumunt ab avarium graeca dictione, quod scat renovo, quia semper renovatur. Aly vero ab am quod veteres circum dixerunt et nare fluere, fluunt enim anni sicut dies et Menses, cum Annus conficiatur Mensibus in se fluentibus.

Annus sm diversos diversa habet initia. Nam Arabes et Egipty exordium eius sumunt a Septembri eo qd legant, Arbores initio Mundi fructum habuisse, quod colligit in Autumno.

Romani incipiebant a Januario eo tunc Sol redeat ad nos et omnia cum Sole videntur renovari

Judei a Martio, in quo conditus est Mundus et postea eodem Mense reparatus, tum per Incarnationem Verbi qua contigit 25 hujus, tum per Mortem et Passionem Xti qua in eodem Mense accidit. Incipiebant Annum Sacrum seu Civile, qui Annus institutus est a Deo per Moysen tempore egressus Habreorum ex Egipto, habet autem initium circa aequinoctium vernum, de illo sic praecepit Deus Exodi 12. Mensis iste vobis principium Mensium primus erit in Mensibus Anni.

Annus autem naturalis & vulgaris, incipiebat circa Æquinoctium autumnale (quod 23 Obris contingit) de quo Anno sic loquitur Deus Exod. 33 Custodies Solemnitates in exitu Anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro et capite 34 Solemnitates Hebdomadarum facies tibi in principio frugum Messis tuæ tritici et Solemnitate quando adveniente Anni tempore cuncta condunturæ

Ecclesia Catholica incipit Annum in Choro seu Divinis officijs ab Adventu Domini Salvatoris nostri. In foro autem et publicis negotijs cum Romanis ab initio Januarij, qui circa Solsticium hyemale incipit, cum enim sub Imperio Romano nata sit et educata Ecclesia Dei, aliud principium capere non potuit, neq postea cum ad Christianos Imperium devolutum est facile commutari. Itaq in hodiernum usq diem Anni initium retinet, qd olim Romani dedere, neq ullæ causa est urgens, cur ab ea consuetudine recedat. Ista autem omnia, quæ hactenus dicta sunt intelligenda sunt de Anno Solari: Anno autem

Lunari.

Lunari.

Porro circa sciendum est Annum quadruplicem, scilicet Annus Solaris, Lunaris, Magnus, et emergens, de quibus singulis pauca dicenda sunt.

Annus Solaris supra jam definitus est, constatq punctis illis quatuor quæ dicunt Cardinalia nempe Æquinoctia Verno Solsticio Æstivo, Æquinoctio Autumnali & Solsticio hyemali, à quibus Ver, Æstas, Autumnus, et Hyems inhoantur, et duplex est; Astronomicus seu Tropicus et Civilis seu usualis; Astronomicus Annus est spatium temporis, quo Sol propio motu totum Zodiacum percurrit ab Ortu ad Occasum, initium sumens ab aliquo certo puncto a primo puncto Arietis dicet, ad idem punctum redeat. Annus Civilis seu usualis, est ille qui secundum usum nostrum a Januario sumit initium, et est duplex Communis et Bisextus, Communis constat 365 diebus. Bisextus autem qui et Embolismalis græce, latine verò intercalaris dicitur, constat diebus 366. Progreditur autem dies Civilis tantum

per

per dies integros, neglectis minutijs dierum et horarum (quae pertinet ad annum astronomicum) eo quod instituatur ad captum vulgi, quod minutias percipere non possit quae etiam in Calendario disponi non possent, cum certa sedem non habeant, ut tamen cum anno astronomico quo ad fieri potest, congruat, loco horarum et minutorum quarto quoque anno intercalatur seu interponitur dies unus, inter 24 et 25 February, ceterum quia dies iste adjectus aliquanto plus continet, quam fragmenta praecedentibus annis neglecta, ideo nunquam in posterum omittitur annus ille Bisextilis, scilicet quinquagentesimo quoque anno, ne aliequin aequinoctia et solstitia versus principia mensium paulatim progrediantur quemadmodum ante ultimam Calendary emendationem factum.

Annus Lunaris est illud spatium temporis quo Sol et Luna duodecies conjunguntur, et est duplex Civilis seu Politicus et Astronomicus. Civilis constat ex diebus integris, et est duplex Communis et Embolismicus. Communis continet modo 354 dies atque plerumque modo, raro vero 355 quorum ille plenus, hic cavus sive deficiens dicitur atque utrique 12 Lunationes continent. Embolismicus autem continet plerumque 384 interdum vero sed rarius 383. et prior quidem plenus, posterior vero cavus eodem modo dicitur atque utrique 13 Lunationes continet.

Annus Lunaris Astronomicus qui est medius aequivalens dicitur praeter dies integros etiam fragmenta quaedam continet, et annus communis continet 12 Lunationum dies 354. horas 8. min. 48. sec. 36. Embolismicus autem 13 Lunationum dies 383 horas 12 min 32 sec 41 tert. 23 qui annus excedit communem Lunarem 30 diebus, annum vero Lunarem diebus 19 et cognominatur ab Embolismo, quae dictio deducitur ex graeco Emboliismos quod latine interpretatur super augmentum seu crescentia et accipitur pro Lunatione 30 dierum anno inserta, nulli tamen certo mensi tribuitur propterea, quia ex residuo aliorum mensium constat. Sunt enim in Cyclo duodecimnovennali spatio 19 annorum 235. Lunationes, cum tamen sint solum 228 menses,

solar

Solares. Quare si singulis Mensibus Singulae Lunationes attribuant, Supererunt Septem irregulares, qui Embolismi dicunt. Qui verò Anni ex 19 Embolismales sunt, sequentes Versus ostendunt.

Tertius et Sextus Octavus et Undecimalis
Et quartus decimus, decasepting et Duegno.

Primus Embolismus dicit, qui incipit 2 die Decembris et terminat ultimo eiusdem, Secundus 2da die Septembris, et terminat 30 Octobris, Tertius incipit 3. Martij et terminat 4ta Aprilis. Quartus incipit 2 Januarij et terminat 1ma February. Quintus incipit 2da Novembris et terminat 1ma Decembris, Sextus incipit 2da Augusti et terminat ultima eiusdem. Septimus incipit 5. Martij et terminat 3d Aprilis.

Notandum autem Quadruplicem errorem in Calendario posse contingere propter Embolismos, Scilicet, errorem vicissitudinis, Terminationis, Variationis et Epactarum.

Error vicissitudinis est, cum plures Lunationes 30 dierum 29 consequuntur. Error terminationis est, quando Lunationes terminantur extra suos Menses, qui contingere potest in 3tio et 7 Embolismo. Error variationis est, quando Mensis

positus

positus in pari loco, imparem etiam habet Lunationem et e contra, quod continget in omnibus irregularibus. Error Epactarum est, quando Epacta et regularis errat, quod fieri potest tertio Anno in principio Maij et Iuny item in 4to in principio Martij cum sit bisextus. Item in Septimo; Nam in principio Maij et Augusti tam Epacta quam irregularis decipiunt, Praedicti Anni Embolismales in Ordine Cycli his numeris Significantur, 3, 6, 8, 11, 14, 17, 19 Significant et sequ. versu Christus factus Homo levat omnia redata throno. Hoc sunt in Versu dictiones, quod Embolismi, et a quota litera alphabeti quilibet dictio incipit eo etiam Anno Embolismus illi respondens continget.

Sequens Versus Significat quo Mense et die Embolismi contingant, sic autem habet,

Mobilis ibo cofis ace liber habeto codrum

Ex quibus dictionibus 1ma respondet 1mo Embolismo, Secunda Secundo et a quota Alphabeti litera quilibet dubis incipit, in tali etiam Mense a Januario computando continget. Quantum vero locum prima litera Secundae Syllabae habet in ordine Alphabeti, in tali etiam die illius Mensis incipit Embolismus. Unde quia in hac dictione

ne

ne Mobilis primo Embolismo respondente litera M est sexta in ordine Alphabeti, ostendit tunc Embolismum duodecimo Mense hoc est in Decembri contingere, et quia B. prima litera secunda ipsius illius dictionis est secunda, colligit tunc Embolismus secundo Decembris incipere. Illud etiam notandum Judeos nullam Annus praeter Lunarem agnovisse, ergo Embolismus non in medio Anni et Mensium intercalasse, ut nos ad imitationem Romanorum fecimus, sed in fine Anni ceteris 12 Lunationibus elapsis decimam tertiam adjunxisse.

Annus Magnus ita dicit a motu augium et dividitur in Communem et Specialem, Communis est spatium revolutionis augium Solis, completurque Annis 49000 et ut aliqui volunt 38000, atque hic Annus etiam platonicus appellari solet, et eo finito, omnes Stellas eandem inter se positionem habituras dicunt, quas ab initio Mundi habuerunt, cum primum a Deo creatae sunt.

Annus Magnus Specialis est spatium temporis, quo quilibet alius planetarum perfectum suum cursum quoad auges et deferentes supplet et quoad reliqua omnia donec

donec ad eandem omnino positionem et constitutionem perveniat, atque hic Annus distinctionis gratia et Planeta cui accomodat cognominari potest, ut scilicet dicat Annus magnus Saturni et Jovis et sic de reliquis.

Porro sicut Annus magnus Planetis applicatur, ita etiam communis accomodari possit, qui nil est aliud quam spatium quoquisque aliorum Planetarum totum Zodiacum peragat, quantum autem quisque eorum spatium temporis requirat, ex sequenti Schemate patebit.

♄ Saturnus conficit suum cursum Annis 30 singulis diebus peragrans in Zodiaco minuta quasi duo et tert: 35.

♃ Jupiter Annis ferè duodecim singulis diebus conficiens 4 min: 32 secund: et 15 tert.

☉ Mars absolvit suum cursum Annis ferè duobus omni die percurrens in Zodiaco min: 31 secund: 26 tert: 38.

♀ Venus eodem ferè temporis spatio conficit suum cursum quo Sol, singulis enim diebus pergredit min: 59 sec: 8. tert: 19.

☿ Mercurius eodem ferè tempore cum Venere suum perficit cursum: de Sole et Luna dictum est satis supra.

Annus emergens dicit ille in quo

alia

aliquid notabile contingit, et emergit à quo proinde religiosi deinceps Anni computant. Hic Annus multiplex est, at nullo certo numero definitur, sed pro multitudine cursuum, insigniter notabilium multiplicat. Sic Graeci computarunt tempus a Olympiade. Romani à Condita Urbe. Christiani a prima Dominica Incarnationis Dñi. Summi Pontifices ac Reges ab initio sui Regimis. et Monachi monastis olivetis ab initio suae Congregationis id fuit Anno 1300 aliq aliter ac

Aera idem est quod Annus emergens. Est enim secundum alphonsum Regem, temporis, dignitatis, honoris, et memoriae gratia inchoatis ab aliquo Anno; sive ppriu dignum memoratu, usq in aliud consideraonis, sive ppositu tempus, cmoda comemoratio. Vt Aera Nabuchodonosor est tempus supputandi Annos ab eius Imperio, sicut dum Aera Dñi hic dicit ea series Annorum quae communiter utuntur Christiani Occidentales. Aera Hyspanica. deinde Aera SS Martyrum vulgo Diocletiani dicta quod aperit Annum Dñi 284. Itaq nihil differt Aera ab Anno emergente, nisi usu, emergens cum Annus à nubgo usurpatur Aera autem a solis Astronomis,

ut prin

ut proinde breviter et clare legendo Aera definiri possit. Initium notabile à quo suas incipiunt Supputaones Astronomi. 9.

Olympias est spatium 4 Annorum, quod a Ludis quae Iovi Olympico quintoquoq anno, quatuor intercetis celebrabant, originem duxit, Cum enim fama horum Ludorum Universum Orbem praesertim Graeciam pervasserit, et onibus ubiq notissimi esset, placuit tandem etiam tempus eorum notatione describere. Non tn idem fuit Olympiadum (quod etiam Tetraeteridem vocant) initium, quod Ludorum Olympicorum, nam Ludi multo ante bellum Trojanum celebrabant, Cum tn Olympiades, non nisi 408 Annis post eversionem Troja inceperit, Annis 28 ante Urbem conditam, Octavo autem Anno Regni Achaz Regis Juda 774 et ut aliq volunt probabilius 780 ante Dñi natum, fuit autem Urbs condita Anno primo Olympiadis Septimae, et Xtus natus Anno Tertio Olympiadis 194 Annis 752 ab Urbe condita, inceperunt autem Olympiadum Anni a solsticio Aestivo et ut aliq melius volunt, ab aequinoctio Autumnali, quo tempore etiam Annus ipse apud eos initium habuit. Hoc apud omnes constat, semper Olympiadem pleni-

lun

lunis et decimoquinto Mensis celebratur hosa
vero aliquos Olympiadum Annos expansos
appellari, Annos Sphiti. Qui verò scire desiderat quotusnam Olympiadis Annus agatur,
addat Annis Christi 774 qui Christum natum
præceperunt ac totus dividat per 4 et quotiens significabit numerum Olympiadum, residuum autem Annum incompletum Olympiadis
currentis.

Lustrum est quinque Annorum spatium; deducit am ejus Ethymologia a certo sacrificij
genere, quod lustrum vocabat, quo Urbis
lustrandæ gratiâ quinto quoq; Anno apud
Romanos in campo Martis, Sus, Ovis, et taurus immolabat; Varrone autem teste aluendo seu a Solvendo, eo quod quinto quoq;
Anno Vectigalia per Censores locata solverentur, et a civibus tributa afferentur. Quia vero census ipse seu Lustrum, quinto quoq;
Annis fiebat (quo temporis spatio etiam
Censorum Magistratus durabat) invaluit
Consuetudo ut lustri appellatione, quinque
Annorum spatio intelligat, atq; pro tanto
tempore nunc solum usurpat, sive sacrificij genus certum, sive Censum, sive quod aliud significaverit. In hac significatione
usurpat etiam ab Ecclesia in quodam Hy

mno

hymno de Sti Papione, ubi dicit Lustris sex
qui jam peractis tempus implens Corporis.
Ast Imperante Constantino magno Statutum
est, ut Sublatis Olympiadibus et Lustris 10
Subrogaretur indictio.

Indictio autem est spatium Annorum 15, quo
Provinciæ Romani Imperij debebant tributa
pendere, illaq; Annorum forma duxit initium
à primordijs Christianæ Libertatis, ab eo nimirum tempore quo Constantinus victo Maxentio potestatem omnibus fecit Christianæ Religionis palam profitendæ. Estq; hujus
Idem Indictionis usum etiam servant Romani Pontifices. Hinc liquet quod sit Annus
Indictionis, Annus Lustralis ac ut supra

Annus Sabbathicus Apud Judæos vocabat ultimus Annus de septem, in quo debebat
terra cessare ab omni cultu.

Annus Jubilæus & aliter Annus Gratiæ
erat quilibet quinquagesimus, quo non solum terra à cultu cessare jubebat, sed præterea es
alienum remitti, et Servi in libertatem restitui
debebant, Sic Levit 25.4. Mandavit Deus de
primo. Septimo autem Anno Sabbathi erit
terræ requietionis Dni, agrum non seres,
et vineam non putabis, de Secundo ibid. v. 10
Sanctificabisq; Annum quinquagesimum et voca-

bis

bis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ,
Ipse et enim Jubilæus ac-
Annus benignitatis et gratiæ in quo Ipse
venit et sola nos benignitate redemit
Annus æternitatis et Gloriæ in quo exulta-
bunt Sancti in gloria sine fine, Amen.
Primi Romani auctore Romulo utebant Anno 10
tantum Mensium incipientes eum a Martio, qm
Marti Deo belli, Romuli Patri putativo dedi-
carunt, sed qua Numa Pompilius animadver-
tebat Annum totum illis 10 Mensibus non
compleri, duos alios illis adjunxit Januarium
scil: et Februarium, quos Martio præposuit. Hoc
Anno Antiqui postea etiam cæteri Romani usi
sunt longo tempore, sed qua neq is cursui
Solis exacte correspondebant, propterea Cajus
Cæsar consilio Marci Flacci Scribæ et Sosigenis
Philosophi usus, quarto quoq anno diem unum
intercalandum statuit. Verum qua progressu
temporis, neq ipse exacte cursui Soli re-
spondere visus est, propterea sæpius postea
a Christianis emendatum est calendarium,
donec tandem jussu Gregorij XIII Pont. Max.
eo modo reformatum est, operâ Luy. Clavij, et
aliorum præstantissimorum Mathematicorum,
ut in posterum æquinoctia a suis sedibus
dimoveri non possunt, neq in celebrandis
festis mobilibus errorem parere ut modo

citius

citius modo tardius, quam par esset celebrent, ut an-
te hac factum est sæpius. Licet porro Ecclesia
Dei eniter, præsertim in foro et actionibus civili-
bus, pdicto anno reformato solis utatq, in festis
tñ mobilibus anno Lunari etiam reformato
utitq. Quandoquidem in Festo Paschatis celebran-
do, ac proinde etiam in religuis mobilibus
quæ ab ipso dependet, non tam cursum Solis,
quam Lunæ consideret, licet in rei veritate utrinq
respiciat.

Ævum est spatium mille annorum
Sæculum est spatium centum annorum
Ætas diversimodè, aliquando pro 7. aliquando p 10
annis sumitq. Et est spta Hominis et Mundi.
Ætas hujus est quadruplex Infantia, Juventus,
Ætas virilis, et Senectus. Ætas Mundi sexplex
1ma ab Adam usq ad Noe. 2da a Noe usq ad
Abraham. 3tia ab Abraham usq ad David,
4ta a David usq ad transmigrationem Juda
in Babiloniam, 5ta a Juda usq ad Adventum
Salvatoris. 6ta quæ nunc agitq et durabit,
donec Supremus omnium Arbiter Unigenitus Dei
Filius veniat judicare vivos et mortuos, 7ma ad-
di potest, quæ est æternitas, in qua Deus cum
Sanctis regnabit et cujus Regni non erit finis
Anni quatuor sunt præcipuæ partes, Ver, Ætas,
Autumnus, et Hyems, In Anno sunt Solsti-
tia duo, quæ contingunt in brevioribus et lon-

gioribus

gioribus diebus. Primus est hymale quod contingit circa festum Nativitatis Salvatoris nostri. Secundus est Astivale quod accidit circa Festum Nativitatis S. Joannis. Duo quoq; Aequinoctia. Primum circa 21 Martij Idem circa 21 Septembris, In Anno 12 Menses reperunt Eo ex ut

§ Secundus
De MENSE.

Mensis dicit a mensurando, eo quod Annus per Menses mensuratur & a Myris quod defectus, eo quod Luna singulis Mensibus visu deficit ab humano. & Item Siderum a Myry quod Luna latine, apud Graecos enim Menses legitimi, non ex Solis Circulo, sed ex Lunae Cursu connumerantur quod est de nona ad Nonam.

Definit autem Mensis, Est Spatium temporis quo a Phebo Phebe recedens, eidem completo suo Circulo Sociatur. Dividit autem Mensis Sicut et Annus in Solarem et Lunarem, et quoris eorum in Civilem et Astronomicum.

Mensis Solaris Civilis qui etiam Artificialis et usualis dicit. Est Spatium certorum dierum Calendarijs ac Ephemeridibus vulgaribus inscriptus, atq; uti Menses inaequales sunt, cum alij plures alij pauciores contineant dies, olim ab antiquis eis assignatos, uti videbimus.

Mensis Solaris Astronomicus seu Naturalis

est Spatium

Est Spatium temporis quo Sol unum Signum Zodiaci peragrat, idq facit Spatio 30 dierum et 13 fere horarum, Sol enim non conficit gradum integrum uno die, sed tantum 59 minut: & Secundi 19 tertiis 37 quart: 19 quint et 14 sext: Et quo sequitur cum 30 diebus naturalibus non absolvere 30 gradus integros, ac proinde non integrum Signum Zodiaci, cum quodlibet eorum 30 gradibus constet, sed reliqui fere 30 minuta graduum ad quo percurrenda requiritur fere 13 horae, atq hinc est, quod Annus non constet solum 360 diebus, quot gradibus constat totus Zodiacus, sed praeterea requiratur quinq dies cum sex fere horis. Verum quia vulgo parum pro nihilo reputatur, enim uni Mensi Solari 30 dies attribuunt, licet Astronomi in suis calculationibus exactius rem perpendant et computent. Quamois porro isti Menses Solares inaequales etiam sint inter se pter quadam minutias, quibus se mutuo excedunt, quia tam inaequalitas eorum est admodum exigua, et Sensu facile deprehendi non pt, propterea plerumq; et merito quod aequales esse dicuntur.

Mensis Lunaris Civilis seu Politicus qm etiam Artificialem et Usualem appellant, est Spatium ab una Lunatione ad Altera comprehensum tam dies integros, atq hi inaequales sunt quidequidem plerumq; alternatim 30 et

29 die

et 29 diebus compleant, licet aliquando duo etiam aequales se mutuo consequantur.

Mensis Lunaris Astronomicus seu Naturalis Est spatium conjunctione ad alterum precise comprehensum, computatis etiam horis et fragmentis earum. Atq' hi omnes aequales sunt, et complentur diebus 29 cum 12 fere horis. Praeter hanc divisionem Mensium Lunarium, quae praecipua est et maxime usitata, dat etiam alia, quae in tres species dividit solis in Mensem peragrationis, apparitionis et consecutionis.

Mensis Peragrationis Est spatium temporis, quo Luna totum decurrit Zodiacum, exiens ab uno Zodiaci puncto et ad idem rediens, idq' facit 27 diebus 7 horis 43 minut: 7 secund: 15 tert: 36 quart: et 13 quint: Atq' hic Mensis dicitur etiam periodicus. Porro cum vulgus paucas minutias non curet praeter 27 dies etiam 8 horas integras uni Mensi Peragrationis attribuit, ut sequens distichon docet.

Percurrit Cyclum urginti Luna diebus
Septeniq' suum, bis quatuor insuper horis

Ex dictis colligit diurnum Lunae motum esse 13 graduum 10 minut: 34 secund 58 tert: 33 quart: et 30 quint: et in quolibet 12 signorum Zodiaci peragrando consumit duos dies, sex horas, cum 36 minutis

Mensis Apparitionis

Mensis Apparitionis, est temporis spatium quo Luna a radys Solis egrediens, apparere incipit, donec iterum in eadem ingrediens occultetur. Hore enim combuste, quibus Solis Luna sub radys lunaribus moratur, non computantur, sic ut Mensis esse 28 diebus consistat, qui per quatuor hebdomadas dividi solet, in quibus Luna, tum in alys rebus praesertim, in liquidis, tum vero potissimum in mari diversos producit effectus, de quibus sequentes tradentur versus

Hebdomada prima collabit aequoris unda
Aestuat unda maris, tangm fervore secunda
Tertia cogit aquas minui velut igne reducti
Ultima furdit eas et aere tollore toto

Cum enim Luna meridianum tenet in austro, sive punctum oppositum in angusto terra, mare plenum est, cum vero in oriente et occidente tenet horizontem complete retractum est, sic Mensis non numero dierum, sed ratione differt a Mense Peragrationis, quodquidem licet totidem quidem, n' tn omnino idem dies illi attribuant, qui illi. Incipit fere secundo die post conjunctionem Luminarium, et desinit penultimo, hoc est pridie ejus diei, quo fit conjunctio seu novilunium, tunc enim fere a radys Solis emergit, atq' adeo apparere incipit et observari, licet

plus

plures ob causas modo citius apparere et delitescere Luna potest. Nam si Luna velox cursu fuerit, citius apparet et delitescit, quam si tarda; Item citius in palitudine Septentrionali, quam Australi; etiam citius in climatibus magis Septentrionalibus, quando conjunctio ejus cum Sole fit intercalaris, Sexaginta novem et Septuaginta. Verumq̃ tn ut supra dictum est secundo die Mensis consecutionis est spatium quo Luna à Sole digredient eandem assequit, seu spatium inter duo novilunia, qd continet 29 dies cum 12 fere horis ut supra de Mente Lunae dictum est. Cum enim Luna totum Zodiacum percurrat 27 diebus 7 horis, 43 minut: 7 secund: Sol dicto tempore in Zodiaco percurrit fere 27 gradus, quos Luna duobus quasi diebus paragrat, necesse est, ut predictum tempus consumat, donec rursus solem assequatur, ac sub ipso collocet. Hic Mensis Latinis dicitur assecutionis, seu consecutionis, quem plerique Mensem Synodicum appellant, cum dividunt in quatuor quartas seu etates, quarum primam dicunt esse calidam et humidam, secundam calidam et siccam, tertia frigidam et siccam, quartam frigidam et humidam, ac proinde prima similem aeri, secundam igni, tertiam terra, quarta aqui; et hoc triplici genere Mensium Lunarium, primus Mathematicis est relictum, secundum et tertius etiam in mensibus civilibus locum habuerunt. Secundum quidem apud Judaeos, Samaritanos, Chaldaeos, Damascenos, et Agarenos. Tertium apud Athenienses, illi enim Noomenias suas computabant à die apparitionis, hi autem à die conjunctionis.

Hic vero observandum est hunc Lunationem parium dierum tribui Mensibus imparibus et contra, scilicet imparium ~~et~~ numero a primo distantibus, unde est versus

Impar Luna pari, par fit in impare Mense
Quare primus tertius, quintus et ceteri numero impari, a primo disponantes habent dies 30, secundus autem, Atque octavus, et ceteri, qui a pari numero secundum ordinem cognominant habent 29. Hae tamen Regula est vera in anno one, in anno bisexto autem, non servat in Februario propter diem qui illi additur. Quare eo anno Februarij Lunatio erit dierum 30, qmvis alioquin ille Mensis sit in numero parium. Ado Lunationem dici ac hri illius Mensis in quo tnat juxta illud.

In quo completur Mensi Lunatio detur. Quod si duae Lunationes finirent in eodem Mense altera videlicet primo die, altera ultimo, tunc altera illam irregularis erit, et mediante Embolismo continget. Ergo quoties Lunae Martij incipit ante locum bisexti, et si Annus bisexti, tunc

tunc ubi deberet esse prima Lunae Martij, ibi fore,
ac dicendam esse 30 Lunam Februarij, ubi vero est
secunda Luna Martij, ibi incipere 1ma Martij.
Alioquin Lunae Martij esset 31 dierum quod est
absurdum.
Menses Romuli primo a Romulo tem 10 instituti
fuere, ut supra diximus, sed quia Annum 12 com-
plebant postea a Numa Pompilio, duo alij adje-
cti fuere, ut universim essent 12, qui in hodiernum
usq diem a plerisq nationibus usurpantur.
Eorum aliqui sua nomina sortiti sunt ab ijs, qui-
bus primo dicati fuerunt, alij a conditione Om-
ni alij denique ab ordine.
Januarius fuit a Jano bicipite, eo quod duplic-
em respectum habeat, unum ad Annum praeteri-
tum, quem terminavit, alium ad futurum, qm
inchoavit, et a Janua, eo quod per ipsum
tanqm per januam in novum annum ingressus.
Februarius a Februa dea cui illo Mense Sa-
crificabat et a Februis hoc est purgationibus
hoc est Sacrificiis quod hoc Mense fiebant
pro defunctis, huic Februa idest Plutoni.
Martius a Marte Romuli Patre, et qē eo Men-
se omnia animantia agant ad mare; Vocat etiam
Mensis novos, quia incipiebat octavus anni initium.
Aprilis ab aperiendo, eo quod tunc terra a-
periat et flores appareant, et dicit Aprilis, quasi
Aprilis quod est Spuma Maris, de qua Venus

nata

nata fingit quia fuit principium generationis Romu-
li ex parte Matris suae.
Maius a Majoribus hoc est Senatoribus qui ad Reipub
gubernacula sedebant, et a Maia Mercurij Matre.
Junius a Juniorib, qui ad bellum proficiscebantur,
nam Majores vocabant Senions, et Patres qui semper
in Civitate remanebant Urbis regimini Intendebat.
Julius dicit a Julio Caesare, quia tunc natus fuit,
et quia tunc de hostibus triumphavit, nam vicit
Cleopatram Reginam Egypti, cum Antonio Triostio
bello navali. Julius prius Quintilis appellabat,
eo quod quintus a Martio fuerit.
Augustus dictus ab Octavio Augusto, quia
tam et natus fuerit, et hostes superavit. prius
Sextilis vocabat idest sextus a Martio.
September dicit quia est Septimus a Martio
October quia Octavus, November quia nonus,
December dicit quia est decimus a Martio.
Quot autem quisq Mensium eorum dies habeat, his
versibus cognoscitur.
Junius Aprilis Septemq Novemq tricenos
Adde unum reliquis viginti Februarij octo
Cui si bisseptus fuerit, superaddit unus
Et tunc bisseptus Martii Antiriore Calendas.
Causa inaequalitatis Mensium est ista. Principio
cuilibet Mensi 30 dies attributi fuere, ut in
universum essent 360, quot scilicet sunt gradus
in Zodiaco. Quia vero Sol non quolibet die

gradum

gradum integrum absolute, et insuper propter motus augmi ñ nihil impedit, propterea dies adhuc ging desiderabant. Unus ergo fuit additus Januario, alius Martio, tertius Mayo, Quartus Julio, 5tus Octobri; Ceterum Octavianus Augustus volens mensem suum aequalem esse Mensi July Cesaris, abstulit a Februario diem unum, quia erat Mensis luctus et tristitiæ, et adjunxit illum suo Mensi. Denique Astrologi Romani, abstulerunt alium diem Februario, et attribuerunt illum Decembri, sicq; factum est, ut Februario ter 28 dies remanserint, cui tm in compensationem quarto quoq; Anno dies unus restituendus est, qui tum solet intercalari.

Alia nationes, ut Judei, Chaldæi Græci Armeni, Persæ, Armeni, Machumetani. Coptici et Alia Nomina Mensium habuerunt, et plerq; 13 Mensibus utebant, cum enim plerq; Mensibus Lunaribus uterent, quorum 12 Anni non complebant integrum, decimum tertium Embolismum faciendo Anno Cavo, reliquis adjecerunt, qui ex diebus Solis superfluis consurgebat, et varis Annis ac temporibus Anni intercalabat. Hos omnes Menses aliq proprijs nominibus notabant omnes supra nominati, aliq tm ab Ordine eos appellabant, ut Siri, Japonenses, Indi et nonnulli alij in quibus etiam erat Judæi ante exitum Babilonicum. Nam ut quisq;

à primo

à primo novilunio Anni primus erat 4 secundus aut tertius usq; ad 12mum quod 13tum, ita etiam à numero 4mi Dni 4 tertium Nominarunt. Post reditum autem et Babilonia proprijs eos nominibus designarunt, quæ fuerant. Nisan, qui sive Jar, Sivan, Tamuz, Ab, Elul, Ethanim sive Tisri, Bel sive Mareschuan, Casleu, Thebet, Sebat, et dagriorae posteriori, qui respondebant Martio, Aprili Mayo et reliquis ordine sequentibus, Ex his autem dies 30, aliq 29 habuerunt, alternatim, unde illi pleni, Hicavi vocati sunt, Priores appellationis a numero deducta testimonio est Caput 40 Exodi. ubi sic legitur Mense 1mo 14 die Mensis, ad vesperam Phase Dni est et Num: 9. Faciat Phase Dno in Mense Secundo quartodecimo die Mensis ad vesperam et par alijs. 28 Primo burmed in 1mo Mense Jesbear præerat. De Nominibus alijs postea editis Mensibus, docet quintum tertij Esdræ ubi sic habet in Secundo Anno Regis ipsi Mense Nisan primo et pluralia alibi.

Romanorum	Persarum	Arabum.	Hebreorum	Babilonorum
Januarius	Formidecti	Almuharal	Tisrim 1.	Tisri
Februarius	Ardaimech	Saphar	Tisrim 2	Marchesu
Martius	Cordaimech	Rebe 1	Nomir 3.	Cisleu

Romanorum	Persarum	Arabum	Hebreorum	Babylonior.
Januarius	Formedach	Almuharam	Tisrim	Tisri
Februarius	Ardaimech	Saphar	Hesvan	Marchesvan
Martius	Cardaimech	Rabbe 1.	Kemir 1.	Chisleu
Aprilis	Zimech	Rabe 2	Kemir 2	Tebet
Majus	Mardar	Gemedi 1.	Sebath	Sebat
Junius	Sarembemech	Gemedi 2	Adar	Adar
Quintilis	Maharamech	Rage	Nisan	Nisan
Sextilis	Abenmech	Sahaben	Ydar	Ydar 1. Ydar 2.
September	Sdramech	Ramadan	Sciram	Sivan
October	Dimech	Sawel	Tamuz	Tamuz
November	Behimemech	Dulchida	Abh	Ab
December	Arsidamech	Dulchega	Elul	Elul

Sunt Nomina Mensium Variar Nationum

A Romanis Menses dividebant in dies Triplicis generis Calendas, Nonas et Idus.

Calendae sic dictae a Graeco Καλειν id est significo seu voco quia quilibet una die cujuslibet mensis unus ex Pontificibus peracto sacrificio populum convocabat in Capitolium ut significaret ipsis qui dies inter Calendas et Nonas numerarent si nondum recensebant 5 dies quinquatrus Kalendis Clamabat si septem septies idem verbum repetebat ut hac voce ait Servantur populares in agris degentes admonerentur quarta die ab illa in Urbem confluerede

berent accepturi ab Imperatore tum Festorum tum non festorum causas, tum etiam quid faciendum foret per Mensem.

Calendis Ordes non sunt usi, unde Augustus de ijs qui nunquam solutum erant dicebant, quod solutum erant ordes Calendis.

Nonae Iduum Idus Kidorum a Nundinis derivant et ex alijs a Nomine adjectivo nonus eo quod novem dies sint semper inter nonas et Idus.

Idus ab appellatione deducit ab iduando, quod significabat dividere. Nonae continguntur 5 die mensis, et Idus istae. Excepte tamen hos 4 menses Martium Majum Julium et Octobrem. In quibus Nonae continguntur 7 die. Idus vero 13ta, pro quibus cognoscendis memoria retinebis hos versiculos

Principium Mensis cujusque vocate Calendas
Majus Sex Nonas October Julius et Mars
Quatuor et reliqua dabit Idus quibus octo
Post quas quot restat luces numerate Calendas.

Sic autem numerant una dies mensis 1a ipsa Calendae 2do dies posito Quod sex sint nonae 6ta nonas Mensis N. 3tia dies 5to Nonas N. deinde 4to Nonas ac 3tio Nonas tum pridie Nonas ac tandem ipsis Nonis Postea incipit ab extrema die Idus vg 3 postea 2 deinde 6ta Idus et loco 2do dies pridie Idus. Tandem id ipsis postea incipit ab ultima die Calendarum vg usque postea descendit ad primam istam et usq dum

venio ad 2da loco quis dicis pridie kalendis
ac tendem quis Calendis
Mensis quatuor in se continet septimanas
et interdum aliquod dies supera unde dic.

3tius
De Septimana

Septimana quasi septem mane quod etiam hebdomadas dicit est circulus & spatium dierum septem a septe in planetis Nomen habentium & a variis diis quos Romani colebant, ita ut quisq; dies ab eo denominaretur qui sua diei hora dominari putabat. Hinc sua dies a sole nempe dies solis dicebat eo quod sol sua hora ejus dies principatu tenuit 2da vero dies a luna Lund dicit eo quod luna sua hora ejus dies dominaretur, simili de causa tertia dies vocabat dies Martis qd dies Mercurij, 4tus Jovis 6tus dies Veneris 7mus dies Saturni, si vero dies vata hebdomada dies ducens a planetis tunc sua dies dicit dies solis quia sicut sol est caput siderum ita sua dies matrum et septimanae. 2da dies et bona quia hac sola prodiuna ac cateris nobilior quasi solem. Et sic de reliquis hel tamen dies non sunt ordinati ab ordine planetarum qui diversus est, sed ab ordine regnorum ut Ante dixi. Porro planetarum Zeltra septem non excedit sed ad sua revertit ita et septimana.
Sudda quos dies a sabbatho cognominaverunt, dicebant enim sua & uno die sabbathi, 2do & altero die sabbathi, 3tio die

sabbathi etc. Et hinc Marc. 16 de resurrectione Xti d. Et valde mane una sabbathorum et mox surgens mane sua sabbathi; et S. Mathdeus vespere sabbathi qd lucescit in sua sabbathi idem vespere ejus diei lux succedit sua septimanae, sive vespere precedente suum diem septimanae; et act 20 Una sabbathi cum convenissemus ad frangendum panem. Et autem sua sabbathi seu Una sabbathi, quam Nos Xtiani dominicam vocamus quam testa S. Hieron. intellexit etiam S. Paulus cum in 2 Cor 16 prudeipito per Unam autem sabbathi Unus qq Vestrum apud se ponat septimus autem diem septimanae sine adjectione absolute appellarunt hoc est requiem qd eo die post opus sex dierum Deus quievisset totam etiam septimanam quoq Nomine sabbathi significant hinc Pharisei apud S. Lucam jejuno bis in sabbatho. Diem vero septimanae sua 2da 3tia etc. Vocant sua sabbathi, 2da sabbathi idem septimanae etc. — Christiani Authority Sylvestro summo Pontifice et Constantino Imperatore diei septimanae a Numero, cum adjectione feriae cognominandos esse decreverunt, ut quemadmodum a gentilibus et Judaeis agunt religione ita in diebus apellatione, et praeterea ut significarent hominem Christiano eum debere a reliquis profanis feriari, semperq vacare cultui divino quasi perpetuas feriae haberet. Unam tamen feriae absolute die Domi

nicam appellarunt propter Dominica a
mortuis resurrectionem quod eo die facta
est. Ita autem quod est Dies Lunæ, Martis, Mercurii, Jovis, Veneris, Saturni, Solis, Diem Martis Feria Tertia et sic de ceteris suis ordine.

Nomen autem Sabbathi retinuerunt propterea quod quemadmodum Deus olim sabbatis diebus Creatis omnibus requievit ab omni opere quod patraverat ita etiam Ipse Dominus Salvator Noster requieverat in sepulchro finito omni opere redemptionis Nostræ.

S. Ipse

D. C. D. I. C.

Dies dicta est a Diis quorum Nomina Romani quibusdam sideribus sacraverunt, et a duo Nomen accipit quia duo continet lucem scilicet et tenebras. Eo est Duplex Naturalis et Artificialis

Dies Naturalis quæ in Astronomicis dicitur est spatium temporis quo Sol motu Primi Mobilis revolvitur ab uno puncto fixo ad idem punctum. Vel fit revolutio Æquinoctialis circa terram cum ea parte, quanti illa parti Zodiaci quam interim Sol pertransit pro proprio motu ab accidente in Orientem, contra motum primi Mobilis donec ad idem punctum a quo recessit revertatur. Ita Dies nostrum Diurnus et Diurnus

Artificialis

Artificialem comprehendunt Sed ex illud Genesis. Factum est vespere et mane dies unus. Et Illud S. Ambrosii quod ab Ecclesia usurpatur; qui mane junctum vesperi diem vocare præcepit; Completurque spatio 24 horarum.

Ita Dies etsi non nullus inter se discrepent sunt tamen Æquales loquendo inæquales, tam in sphæra recta quam in obliqua.

In sphæra quidem recta, ubi scilicet uterque polus est in horizonte propter obliquitatem Zodiaci et propter excentricitatem deferentis Corpus Solare. In sphæra autem obliqua cum scilicet alter polus sup horizontem elevatur alter infra eum demergitur tum propter has Causas dictas tum etiam propter obliquitatem horizontis. Nam propter omnes istas Causas in æquales partes æquatoris addi debent ad totam Conversionem ejus variis diebus eo quod ascensiones arcuum Zodiaci quibus additamentum æquatoris respondere debet, semper sint inæquales. Verum quia res ita se habeat dicuntur isti Naales quæ loquendo sint inæquales non sunt in diversis locis, verum in uno et eadem qua tamen ea differentia parva est, et sensu deprehendi non potest, plerique vulgo æquales habent et spatio 24 horarum definiuntur.

Dies Artificialis quæ in Civilis politicis et usualis dicitur est spatium temporis quo Sol sup

horizontem Comoratur. Sicq dies in tmis
diversis locis vera etiam in eodem nota
bitur Crescunt et decrescunt pro vario accessu et recessu solis, et varia Soli elevatione
Omni tamen die quantuvis longa sit aut
brevis, sex signa Zodiaci oriuntur, ac tandem
etiam omni nocte, et sex alia infra horizontem demergunt in gravis elevatione Soli
quod est infra 66½ gradus. Diem Naturalem
Veteres in 4 vigiliis dividebant, Quarum
prima erat a vespere 2da a media nocte
3tia a mane 4ta a Meridie. Diem autem
Civilem in 3 partes, mane, meridiem, et
vesperam.
Mane Est Matura et plena lux nec jam
crepusculum seu illud tempus quod post ortum Solis durat ad meridiem.
Meridies quasi mera dies, et media dies,
mera qa merior lux non est luce meridiana. Media quia tot horas lucebit usq
ad occasum qd licet suprema
Vespera et Ultima pars Diei ante occasum solis, et etiam Sero qa illo tempore
serae portae claudunturs
Alij deinde horis utrumq diem dividebant
alij actionibus alij aliter
Nox Est privatio lucis ab umbra terrae causata, seu mora solis infra horizontem. Et Crescit decrescitq ut Dies tam
in eadem quam in diversa Soli elevatione propter easdem Causas propter

quas

quas dies, cui tempus in opposito signo et Anni tempore aequalis est. Qus septem st partes scilicet Vesper, Crepusculum, Conticinium, Intempestivum, Gallicinium, Matutinum, et Diluculum seu aurora.
Vesper Est ab occidentali stella vesper dicta, quod imediate praecedit tenebras; tenebrae quasi tenentes umbram et definit. Est ea pars quae proxime post solis occasum contigit in qua adhuc lucendum est.
Crepusculum quasi Crepera lux. Et ea pars temporis in qua est Crepera hoc e dubia dux
Conticinium sive Concubitum, aut Concubia nox, quando omnia silent
Intempestivum Est medium Noctis tempus sic dictum quia importunum ad agendum
Gallicinium sic dictum propter Gallos lucis praenuncios, est illud tempus post mediam noctem quo Galli Canere incipiunt.
Matutinum seu Crepusculum Est tempus inter abscessum tenebrarum et aurorae accessum.
Diluculum quasi dies luculus, seu lux parva, Est aurora cum dies clarescere incipit, usq ad ortum solis, Euddis et plures ex veteribus tota nocte in 4 vigiliis distribuerunt, quarum quilibet 3 horas planetarum durabat, ita ut ama inciperet a solis occasu 2da a 4ta Noctis, 3tia a septima 4ta a sema. Hinc Xstus Dominus hic 12 Et si venerit in 2da Vigilia Et si in 3tia Vigilia venerit, et ita invenerit Beati st servi illi etc

Est dies tam Naalis qm Artificialis alio etiam modo qm diuinq dividi. Naalis qdem Idem Medicos in 4 quadras distinguit quar 1ma est ab hora Nona usq ad 3tia diei Calida et humida in qua Sangvis movet. 2da a 3tia diei artificialis usq ad Nona ejusdem Calida et sicca in qua holera eventilat. 3tia a Nona diei artificialis usq ad 3tia Noctis frigida et sicca in qua melancholia multiplicatur. 4ta a 3tia hora Noctis usq ad Nonam ejusdem frigida et humida in qua phlegma fluctuat quod omnia sequentibus versibus significabuntur

Tres Lucis primas Noctis tres sangvinis unas
Vis Cholerd medias lucis sex vindicat horas
Datq melan imas Noctis tres lucis et imas
Centralis ponas sex Noctis phlegmatis horas

Intelliguntq autem hi horae planetarum quadrae sex cuilibet quadrae attribuunt, ut perinde sint ejusmodi quadrae, seu quadruplices diei partes, inter se inaequales, sicut et ipsae horae quibus definiuntur.

Anni Partes	Ver	Aestas	Autumnus	Hyems
Qualitates	Calidum et humidum	Calidum et Siccum	Frigidum et humidum	Siccum et Frigidum
Mundi Regiones	Oriens	Meridies	Occidens	Septentrio
Elementa	Ignis	Aer	Terra	Aqua
Humores	Sangvis	Cholera	Melancholia	Phlegma
Aetates	Juventus	Adolescentia	Virilis aetas	Senectus
Venti Cardinales	Subsolanus	Auster	Boreas	Cyrceus
Signa Zodiaci	♈ ♉ ♊	♋ ♌ ♍	♎ ♏ ♐	♑ ♒ ♓

Dies Artificiales similiter in 4 quadras ab authoribus dividunt Quar 1ma et Lubens. 2da Splendens. 3tia Urens, 4ta Legens hinc Sol 4 Equos habere fingit quos Nomina sunt Eous, Lampas, Pyroeis et Phaleon.

Solis Equi lucis dicuntur quatuor horae

Hae rubet hae splendet hae calet illa legit.

Dies Naalis idem varias Naones et hinc studia varia sortit initia. Astronomi diem incipiunt a meridie quos Arabes, Umbri, Egypti, Alexandrini sequunt. Babylonii cum religiosi Chaldaei ab ortu solis eum inchoabant, quos etiam nunc sequitur ex Germania Norimbergenses et quam alii. Graeci ut Athenienses et aliqui Egypti cum plerisq Italis et Bohemis, ab occasu solis. Hipparchus olim et alii quam alii a media nocte. Aliqui numerant horas diei artificialis ab ortu, et horas noctis ab occasu, ut olim Judaei, Germani, Galli, Hispani, Angli, Polo

ni, et plerq alia Nationes tam novi quam antiqui Orbis numerant 12 horas a meridie usq ad mediam noctem, et totidem alias a media nocte usq ad Meridiem. Atq etiam Mathematici sequunt in Instrumentis ac Geographi non autem Astronomi in supputandis tabulis neq Astrologi in divinationibus. Ecclesia Dei quo ad varia varios segr. Quod ad Celebrationem Divinor officior attinet, incipit diem vespertino tempore. Quo ad Ordinem Carnis et jejunium a media Nocte Quo ad Annivsrly et festorum observaone Civilem et Contractus ab ortu Solis. Generatim tamen loqndo dici pt jam diem naatem incipere a media Nocte propter Dominica Incarnationem Nativitte ac Resurrectionem eo qd tunc Lux mundi ac Sol Justitiæ qui est Xstus Dnus qui dt lux, venerit in Mundum ac Sol justitiæ ut idem apellat, tunc sit exortus. Sicut Convenitur ut recte qdem dici solet olim a Condito Orbe diem precesisse noctem revera enim ab initio prius fuit dies quam Nox. Nunc autem post Xsti resurrectionem Noctem procedere diem eo qd status gratiæ in Media nocte cum Xsti adventu incepserit. Potest tamen hoc dictum etiam spiritualiter intelligi. Qui enim ante Xsti adventum et Resurrectionem ex luce et veritte descendebant ad tenebrosam terram et opertam Mortis caligine hoc est ad limbum. Nunc vero ex tenebris et adversitate hujus mundi et lachrymarum valle et corpore Mortis hujus ad gaudia lucis perpetuæ.

Dies Ægyptiaci Quolibet Mense duo ponunt qui putant ei infausti hominibus de infelicis ita ut malum sit incipere aliqd opus illis diebus, et si quis in eis egrotet vix evadat. Hi dies simum ab astrologis Ægyptiacis (a quibus cognominant) dcykenoe sunt et in vulgus publicati; verum ut plerq alia eodem inventa, ita etiam hoc plenum est vanitis et erroris pugnans cum veritte tum experientia, autem Divinis et hmis sanctionibus qd facile probari posset si locus admitteret. Subjungemus nihilominus et ipsas plagas Ægypti et modos quo computiste dies infastos singulorum Mensium invenendos docent, idq potius rideni gratiam observandi et cavendi dies illos Plagd ergo qbus Dns Deus percussit Ægyptios sequentibus versibus Continentur.

Sanguis, Vana, Culex, Musca, Morien, pecq ulcus.
Grando Locusta nox, Mors, prig orta necans

Dies autem Ægyptiacos sequentes versus ostendunt

Augurebi: Bestes, audito, lumine, clangor.
Ligvit Olens, Abies, Coluit, Luit, excute, Fallum.

In quibus Versibus 12 sunt dictiones singulis mensibus Anni p ordinem servientes, dueto initio a Januario cui ima dictio scilicet Augurior respondet, qvlibet ante dictio sicat illum diem sui mensis, a qvota litera Alphabeti ipsa incipit. ut qa augurior incipit a ima litera Alphabeti simum diem Januarij denotat, In 2do die cujuslibet mensis, non omnes conveniunt. Aliqui colligunt illum ex ima litera 2de

syllabæ prædictarum dictionum numerando lot dies a fine Mensis versus principium quotum in ordine Alphabeti locum tenet. Alij aliunde colligunt, et in hac subjecta Tabula sic collocant, ut unus et 3tius numerus significent dies Mensis, 2dus autem et 4tus horas illarum dierum.

Menses	D	H	D	H	Menses.	D	H	D	H
Januarius	1	11	25	6	Julius	18	11	22	11
Februarij	4	8	20	10	August.	1	1	31	7
Martius.	1	4	20	2	Septembr.	3	3	21	4
Aprilis.	10	20	20	11	Octobr.	3	8	22	9
Majus..	3	6	25	10	Novembr.	5	8	28	3
Junius	10	6	16	4	Decembr.	7	1	22	6

Varij dies varias ob causas varias sunt apellationes quas hic ordine non tam Naturali quam arbitrario subjungemus alij ergo dies dicuntur et sunt.

Solstitiales quodo scilicet Sol non amplius ascendendo vel descendendo progreditur. id quod fit cum est in principio ♋ Cubi solstitium dicitur et in principio ♑ ubi est solstitium hyemale, quod illud contingit 22 Junij hoc 22 decembris.

Æquinoctiales quos efficit Sol cum versatur in principio ♈ et ♎ videlicet 21 Martij et 24 Septembris.

Caniculares sunt illi dies in quibus Sol cum canicula ardori et radijs suis cam obscurat.

Intercalares qui quarto quoque Anno post sextum Calendas Martij intercalari seu calendario interserentur.

Fasti Dies ~~in~~ quibus ~~olim apud~~ Roma nos ~~ius~~ nos jura statuebant hoc è in quibus Prætori tria verba fari licebat Do. dico. addico. quibus verbis jura dicebant.

Nefasti Dies in quibus non licebat fari hinc Ovid. 1. Fast.

Ille nefastus erit per quem tria verba silent.

Fastus erit per quem lege licebit agi.

Fasti autem libri dicuntur, qui totius Anni rationem et Numerum continent, qui et Ephemerides et Candelaria vulgo dicuntur.

Festi dies sunt qui sacrificijs cultui Divino dedicant olim sicut etiamnum quidem illi dies Festi dicebant, qui Ludorum aut Ludorum gratia instituti erant.

Profesti dies qui nec sacrificiorum causa nec ludorum nec Ludorum gratia sunt instituti, sed potius Laboribus negotiorumque Conficiendorum ergo.

Interesti dies dicebant qui et Divinis et humanis negotijs erant Communes.

Prælijares quibus olim Reges ad bella procedere solebant hic 1 Regum 18 22 cum veniret dies prælij etc

Comitiales Dies apti Comitijs habendis quibus olim cum populo agi licebat, et populus Romanus ad suffragia ferendum Conveniebat

Competendini Dies quibus vadimonia jubebantur

Syderales Dies quibus homines a Navigatione excludunt

Astri Dies dicebant adversi et infelices, quibus Romani insigne Cladem acceperunt quomodo dies ante quartum Calendas Sextilis ater vocabat eo quod tunc Clades ante Cannas Predæ accepta hic etiam multis alijs Nominibus apellant dies ~~[illegible]~~

Stati Critici Mali Boni Fatales Salutis etc Et hæc sunt quæ tot fuse dicta sunt de præcipuis temporis partibus nunc autem pauca dicenda de aliis scilicet.
Quod dies (id c Naturalis) habeat 4 quadrantes ut super dixi. Quadrans sex horas hora 4 puncta, punctum 10 momenta Momentum 10 Uncias, Uncia 47 atomos atomus indivisibilis est
Alio modo sic tempus dividi scilicet in Annum, Mensem, Septimanam, diem, horam, quadrantem, minutum, Secundum, Tertium, quartum, Annus Continet 12 Menses, dies vero 365 et sex fere horas, Septimanas autem 52 et paulo plus hoc est unum diem, Mensis Continet 4 Septimanas et paulo plus Septimana Septem dies, Dies 24 horas, hora 4 quadrantes. Quadrans 15 minuta. Minutum Sexaginta Secundas. Secunda Sexaginta tertias et sic ultra etc

Tractatus

De arithmetica supputatione temporum ac festorum mobilium.
hoc est
De Computo Ecclesiastico qui ope Arithmetica certis Regulis perficitur

Caput I

Anni Instauratio Gregoriana.

Cum Ecclesia Catholica Ceremonialibus Legis Mosaicae Praeceptis non est obnoxia, quod ipsa morientis Christo mortua sint celebrari tit Pascha voluit ad aliquam Judaici Paschatis imitationem, propter Sacramentum et recondita Mysteria quae in ista Solemnitate Paschae Resurrectionis Dnicae includuntur: quare ut Pascha antiquum primo mense, seu prima Anni Luna ex Dno Praecepto celebrabatur; ita et Christianorum Pascha Sanctorum PP. qui Nicaam ad Concilium convenerant Decreto primo illi mensi addicitur. Quam etiam ob Caeremoniae discordia in eo celebrando, (quod saepe antecontigerat) suboriri posset, statuerunt de primo Mense de illius quarta decima tum de Sede vernì aequinoctij tanquam Regula istius primi Mensis. Nam eum dixerunt esse primum Mensem Cuius dies quarta decima in aequinoctium vernum caderet, aut illud ipsum proximè sequeretur. Deinde aequinoctij Sedes seu Epocha ex peritissimorum Astronomorum Judicio et Consensu ad 21. Martij Constituta est. ac tandem Calendario Apostolij

fuit numerus aureus cuius beneficio Nouilunia, et Alij dies Luna in promptu haberentur. Porro in hac Ecclesia discessit a Iudaeorum Consuetudine quod Pascha ñ ipsa quarta decima Luna primi Mensis, ut Hebrei sed in Dnica qua 14 Luna primi Mensis proxime sequitur celebrari iussit, eam maxime ob causam quod prima Dominica post Iudaeorum Pascha Xtus Dñs a Mortuis resurrexit. Quemadmodum enim, ut scribit Author Calendarij Gregoriani Iudaei Pascha celebrant in Luna 14 Agnum immolarunt agni qui Mortem Christi Figurabat; ita Nos hocce in Festo Memoriam Christi Resurrectionis qua Dnica die contigit celebramus; unde etiam ne cum Iudaeis concurramus si 14 dies Luna primi Mensis in diem Dominicam incidat Solennitas Paschae transferri debet ad diem sequentis Dnica. Itaq ad rectam Paschae celebrationem, unde pendent cetera Festa mobilia; hac 3 Capitia Observat Sta Ecclesia nempe aequinoctium uernum Lunam 14 primi Mensis, et diem Dnicam, qua post ipsam Lunam 14 consequitur.

At rebus ita constitutis factum est ut nihilominus per Astronomorum errorem, aequinoctium uernum non amplius contingeret 21. Martij sed tantum circa undecimum. Nouilunia item non recte per Aureos Numeros in Calendario collocatos indicabantur, sed quatuor diebus et amplius serius qm oportebat ac proinde Pascha suo tempore iuxta Concilij Nicani Sanctionem non celebrabatur. Quamobrem Authoritate Gregorij XIII Summi Pontificis adhibitis Orbis totius Astronomis Sapientissimis instituta est Calendarij emendatio Anno 1582. iustam Anni mensuram figendo, tum exemplis diebus decem aequinoctium uernum ad pristinas Sedes reuocando, ac denique 30. Numeros epactales in locum Aurei Numeri substituendo. Quomodo etiam inuenienda Luna Paschalis dati Anni uide infra.

Problema primum

DISPUTATIO DE DISCRETIONE TEMPORIS SEU DE CALENDARIO

Calendarium est tabula in qua continentur praecipua quae fieri debent quotlibet anni tempore seu Est Coordinatio mensium dierumq tam Festorum quam non Festorum ex quibus constat annus. Duplex è veto et Novum, Veto se extendit temporibus Julij Caesaris usq ad annum 1582. Novum vero ab eodem anno 1582 seu a temporibus Gregorij XIII qui Vetus reformavit, usq quo de novo reformetur si opus fuerit multis milibus annorum succedentibus de utroq hic agemus.

Sumus

De Calendario Veteri

Veius Calendarium inventionem sui debet Julio Cesari, nam magna illiq solitudine atq expensis astrologorum cura et labore non parvo investum est. Romani cum utierent anno solari satis uniformi et Regulari, nihilominus annui Lunarem valde irregularem ei cojungere, diesq Lunae diebus mensis respondentes, dignoscere cupierunt. Unde necesse fuit ut laborarent in dispositione temporis, quo hi duo Planetae suos perficiunt cursus, ac tandem adide redeunt punctum, sicq aspectus et conjunctiones eorum fieri negotio dignoscerent sequentes ergo fierunt rectationes.

1mo Animadverterunt solem cursum suum perfiere per omnia Zodiaci signa intra spatium 365 dierum et 6 horarum, quia sex horas integras esse putabant, cum tamen tales omnino non sint ut ostendetur infra ubi de reformatione Calendarij

2do Quod

2do Quod ha sex hora si quolibet anno numerarentur confusionem aliquam causarent, nonem solemus numerare nisi per dies communes constantes 24 horis. Deo constituerunt eas non ee numerandas nisi quolibet qto anno in quo integram constituant die scilicet 24 horarum sicqdem quator 6 hunc numerum constituunt, et consequenter tres primi anni constarent 365 diebus tantum, quartus vero, 366 hic annus vocat bisextilis quia die 23 Februarij in quo mense hac dies additur bis dicendum est 6to Calendas martij.

3tio Cursum Lunae investigantes, eum quem per Zodiaci signa perficit intra 27 dies et 12 horas, et hic multo citius quam Sol, et cum quem quolibet mense per sus crescentias et discrescentias peragit intra 29 dies n. horas 44. Minutas et 3 sec animadverterunt consequenter

et esse 12 Lunationes in anno ex
cessis aliquod diebus, et quolibet ~~anno~~
mense esse novam Lunationem quod
tamen cum omnino ñ habeat inte:
gros 30 ut Sol, minor est mense So
lari aliquod horis.

4to Ut nulla fieret confusio obiitas
12 horas, quas quolibet Lunatio habet
supra 29 dies, constituerunt ut prima
Lunatio haberet 30 dies integras, ac
cessis scilicet illis 12 horis sequentis
Lunationis, quod conjuncta cum 12
horis 2me Lunationis faciunt 24
horas et sic diem integrum. Secunda
vero ñ habet nisi 29 dies, iam nume
ratae essent in prima Lunatione;
Similiter 3tia Lunatio haberet 30 dies
4ta vero nonnisi 29 et sic consecutive,
nisi aliud sit ppter bisextum Embo
lismum et saltum Lunae.

5to Et quia iste numerus dierum et
horarum 12 vicibus replicatus fecit
tantum 354 dies 8 horas, 48 minut.
et 36 sec. et sequenter dies Lunae
omnino non adequant dies Solis deesse

ei

ei adhuc fere 11 dies, dixi fere nam non
sunt integri, cum deserat tantum 10
dies, 21 horam et 22 minu. ut patebit
numeranti. Constituerunt ingeni
ose quidem ut iste 10 dies et 21 hora
quod quolibet 3tio anno faciunt 30
dies et plus, unam Lunationem no
vam Constituerent, et propterea quilet
3tio anno haberet 13 Lunationes quae
duo primi ñ habent nisi 12. Hic
vero anno vocaret mercalaris seu
Embolismalis.

6to Et quia iste 10 dies 21 hora
constituunt quolibet 3tio anno plus
quam unam Lunationem et consequenter
per hanc additionem solam non at=
tingerent ad hue dies Solis, consti
tuunt ut quolibet 19 anno esset pre=
terea Embolismalis, seu tredecim
Lunationum quamvis numerando
per 3 tertius non sit.

Nota Quod hac Lunatione quo=
libet 19 ultra ordinem superadditam
non adhuc perfecte attinguntur dies
Solis, cum bene numeranti pateat
deesse adhuc unam horam 27 Min.
et 32 secundas sed quia nihil possig

adhuc repertum est, persiterunt in numero illo, ig annor, in quo deprehendit ut fieri potest cursig Lunae cursus Solis et illi dicto Planetae ad idem fere punctum in quo erant ante ig redeunt. Unde nos post decursum ig annorum primum de novo numeramus et hic numerus vocatur est ab eodem Romanis Aureus, unde sit.

§ 2dus

De reformatione Calendarij

Modum istig reformationis habent omnes in Breviarijs suis, claro et brevi compendio, immediate ante menses descriptum, ubi agitur de correctione anni ac Calendario Gregoriano, quod omnia verba cum apud me plutis faciam, hic transscribi sem, nisi malueritis vos in ipso fonte atq origine, quam minutulis sal sapientiae plenis haustibus potare. Ad hunc ergo vos remitto locum, ne tamen hordear quidem negligere, hoc totum his paucis exponam Vetus Calendarium a anno suae Inventionis usq ad ejus reformationem

fuit

fuit apud omnes gentes in usu et dissi aliquos in eo animadverterunt errores eo usq est Ecclesia eo Concilium Generale Nicenum ad determinandam diem paschatis futuram in posterum. Dna Dominica quod post 14 Lunae est post aequinoctium Martij facta est aliqualis in eo reformatio. Nam cum a temporibus Julij Caesaris usq ad tempus praedicti Concilij unadecies plus numeraretur quam esset necesse, eam supprescerunt, Ne tamen quo caveret in posterum similis error non tradiderunt, crescentibus ergo annis ab oculis, crevit eo magis Computati error, ita ut temporibus Gregorij XIII circa annum 1582 decem dies a reformatione facta per Concilium Nicenum stupro numero debitum excreverunt cui malo cum idem Gregorius curaret occurrere, tum aequinoctium vernum in pristinam sedem restituendo, decem enim diebus tardius aedebat, tum tum quia in posterum talis error caveretur tradendo re bene prius perpensa atq

examinata vetus reformavit.

Cum Gregorij XIII post serias considerationes reperisset veteris Calendarij errorem proman ex eo quod veteres existimaverint saltem ita computabant quasi anno Solaris constaret 365 diebus et 6 horis integris cum tamen integra non sunt nam sunt tantum 5 et 45 minut. et sic 11 desint et quisque minuta simul conjuncta dupli ma Calendarij Inventione usq ad annum 1582 undecim conficerent dies quarum una temporibus Concilij Nicaeni fuerunt suppressa et sic restarent adhuc decem superflua, voluit tamen ut 10 illa dies, quae supra numerum erant detraherent, ideoq iussit ut in mense Octobri a 4ta scilicet illiusq ad 15tam suppriderent, ita post 4ta diem Mensis Octobris S. Francisco dicatam, non numeraret 5ta sed 15ta S. Teresiae solennias, et sic pluritos errores emendavit.

Secundo de posterum hae undecem minuta quae numerant

cum

cum non sint, similem inducerent errorem, 32
cum eadem modo intra centum annos reperiant mille centum minuta quae constituent 18 horas et 20 minuta, et sic fere unam diem, quolibet centesimo anno ultra debitum constituent. Iussit ut quolibet centum anno quae secundum Rationem esse deberet 6ta bissexilis, deponendo enim Centum per centesimum reperitur quarta talis tamen non esset et sic illo anno suppriméret una dies, propter illam quam numeramus cum tamen sit

Tertio Cum ista dies quam illa minuta constituunt, intra centum annos non sit integra, habet enim tantum 18 horas et 20 minutas et tamen illo centesimo anno rejiciat una integra dies et sic plus rejiciat quam pe stum erat nam posita erant tantum octodecem horae et 20 min, et rejiciat dies integra id est 24 horae et sic 5 horae et quadraginta minuta plus quam oportet, necesse erat ut alia vice compensarentur. Ita cum ista 18 horae et 40 min. constituant quolibet 400 saeculo seu quolibet quadringentesimo anno fere unam diem fecit ut illo anno ñ rejiceret

seu non supprimetur illa dies, quod in alijs 100 annis 25 et rejici et sic quolibet quadriennio anno esset Bisextilis, qualis est anno a Nativitate Christi bis millesimo 2000 et sic relinquendo ista diem recompensaventur illa hora, quod quolibet 200 anno plus quam oportet rejicitur utrique Calendarij reformatio non posset.

Nota tamen istam reformationem nonce perfectam, nam ut bene numeranti patebit iste yong hora et 40 Min. quoties replicatae non faciunt 24. horas et sic hae constituunt integram diem quolibet qto Seculo sed tantum 22 horas et 40 min et proinde quolibet qto Seculo additur una hora et 20 minuta plus quam oportet, veniet ergo tempus quo istae horae et 20 minuta faciant unam horam quod anno 7200 a reformatione Calendarij et 9935 a Nativitate Christi continget et ex hypothesi quod mundus adhuc existet hujus autem reformatio facilis erit, nam solo tantum anno 9935 a Nativitate Christi erit unica supprimenda dies, quo tempore denovo incipiendum erit sicut antea. Magnas ergo gratias agemus Gregorio Summo Pontifici exhibendas, quod tam bene Calendarium reformavit atque tam facile nobis reliquerit viam illud si alicui curat errores reformandi.

De Modo Cognoscendi factae hujus Temporis Discretione

Totus in hoc ée debeo, ut ista mea breviter et clare tradam; ideo utar instrumento cuilibet nostrum communi, quodque semper nobiscum gerimus manu scilicet sinistra, dextera, modo pro diversitate cognoscendorum considerandae: Generice tamen advertendum è hic 1mo quod sing digitus vocat Pollex; 2do Index 3tio Medius, 4tio annularis 5to Parvus seu auricularis 6to Quod digiti dividuntur in articulos plures, videlicet Pollex in tres; sit enim radicem medium et summitatem; alij vero digiti in septem, quorum quatuor sit interius, scilicet radix, duae juncturae et summitas, tres vero exterius scilicet et articuli junctura et radices. 8tio Quod interdum utimur solis radicibus, interdum et alijs articulis; Coordinatio ista consistit in autem numero Quartis et alijs inserientibus ad dignoscendam Lunam, Pascha, festa mobilia, Cyclos, Literas Dominicales et Martyrologij et Indictiones, de quibus hic agemus etc. etc.

Praxes Chronologica

Problema Unum.

Scire quinis diebus mensis a qua litera initium ducat: breuiter breuiter reperies si memoria duos hos versiculos 12. uocabulis constantes; comprehendas et cuilibet Mensi incipiendo a Januario uocabulum unum tribuas, initialis enim cuiuslibet uocabuli designat initialem litteram Mensis, versus sunt sequentes

Astra Dabit Domino Gratisq. Beabit Genor
Gratia Christicolis Feret Aurea Dona Fideli

Problema 2dum

O Inquam hebdomada feriam cadat prima dati Anni dies inuenire.

Annum Christi precedentem diuide per 4. tum quotientem addas numero diuiso Reglectis diuisionis reliquis preterea uero ex summa ita totali subtrahe tanc denique residuum numerum diuide per 7. residuum ex diuisione ostendet quesitum numerum uel si nil superserit numerus 7. erit quesitus Nec habetur hoc loco ratio quotientis ulla Exemplum. Proposita quaestio sit de Anno 1700. est ergo Anno precedens scilicet 1699. diuidendus per 4. ex qua diuisione habetur pro quotiente numero 424 hic additus ad numerum diuisum reddit 2123 subtractis autem 10 supersunt 2113. qui numero diuisus per 7. non habita ratione quotientis relinquit 6. ergo prima Anni illius dies erit Veneris ita nempe die veneris.

Problema 3tium.

Dati Anni Literam Dominicalem inuenire

Quam ex Superiori Problemate inuenisti Seriam illam Subtrahe ex 9. atq; ita 6. Subtrahe ex 9. Supersunt 3. qui Numerus residuus indicat literam quaesitam esse tertiam inter Dominicales facta enumeratione ab A inclusiue unde Sequitur Literam Dominicalem esse dati Anni Supponimus enim Literam a Semper esse assignam Anni principio.

De modo Inveniendi Literam Dominicalem.

Dominicales Literae sunt prima 7 Literae Alphabeti secundum naturam ordinem ordine in Cendario dispositae, quae varia pro varijs temporibus indicent Dominicum Eodunt ac Semper secundum usum ordinem retrogradum tenent, hoc, e post a vero non sequitur b sed g.

Varij est modus inveniendi Literam Dominicalem hic illos duos subjungemus nempe Geometricum et Arithmeticum

Punctum 1mum

e modo Geometrico reperiendi Literam Dnicale

Ultimor more solito digitis 4 absq pollice
Notabis ergo 1mo qd Cycli solares collocant
in articulis interioribus et exterioribus qd
gitorum sic primum Cyclum in radicem
diais secundum in radice medij tertium
in radice annularis et sic consequenter
ita ad exteriores procedendo ita ut 28
cadat in radicem exteriorem parvi di
giti. Secundo ad 5 literam domini
cales c.d.e.f.g. collocant supra
radices digitorum ita ut c ponatur
in radice annularis et alia consequ
nisi qd f.g. ponant in medio in radi
ce indicis ob annos bisextiles qui semp
cadunt in eundem digitum.

Postea collocant alia literam Domi
nicales alio ordine et sic C. ut dic
tum est in radice parvi digiti. D. in
spatio qd e inter radicem et inferio
rem juncturam E. in inferiori juncta
F in spatio qd e inter inferiorem
et superiorem juncturam G. in superi
ori juncturae A. in spatio qd e in
ter superiorem juncturam et sumi
tatem digiti B in ipsa sumitate
C. in spatio qd sequitur in exteriori
parte digiti etc Similiter D col
locatur in radice annularis E in
spatio qd sequitur etc Similiter E col
locat

collocatur in radice medij F in spatio qd
sequitur etc Similiter F.g. in radice
indicis hic non pono supra spatio qd
A.B pono in inferiori juncture C.D.
in superiori etc

Ut omnibus bene dispositis, et quoris
literam Dominicalem alicujus anni p
cedentis correctionem et subsequentis,
sic quoris literam Dominicalem anni
precedentis correctionem sic teneri debes
1mo Debes invenire cyclum solarem illius
anni et postea collocare eum supra ar
ticulum in quem cadit numerando, ut do
cuimus in primo notato. 2do videre
debes qd litera Dominicalis cadat in
eundem articulum, secundum ordinem
quem docuimus in immediato notato.

Exemplum Anni 1655 cyclus qui est
12 cadit in superiorem juncturam digi
tularis, in quam cadit etiam litera G sed
hac non est litera Dominicalis, sed C qd
e 3 post illam. Similiter in anno bissexti
li qui cadunt in articulum eorum literae
Dominicales sed post illas 3 sequens in
territ abinitio anni usq ad S. Matthiae
secunda vero illa tegis ad S. Matthiae p
totum anni reliquum.

Alius modus indigitis paulo diversus
dispone 1mo in qd digitis manus sinistra

articulo autem 7 cujuslibet digiti revolutionem Cycli Solaris ordine indirecto seu transverso incipiendo a indice ejusq radice ubi pones 1. in radice medij 2 in radice annularis 3 In radice auricularis 4. postea ad indicem redibis, et pones non immediate sequenti sed predicto articulo 5 et sic per eandem lineam ibis usq ad auricularem numerando consequenter Cyclum Solarem ab articulari iterum redibis ad indicem, et pones 9 non in extremitate ipsius sed in unque hoc in extima parte digiti percurres q sicut prius totam illam lineam, quo per acto iterum non sequenter nodum medius, et consequenter alionum digitorum accipies sed ultimum et in articulari pones 16. Tandem devenies ad interiores iterum articulos digitorum, et ~~ultimo in extima~~ in solo indicis articulo pones 17 quo linea finita accipies extremitates omnium digitorum et ultimo in extima parte digitorum nodos intermedios in auricularem veniet ultimus Cyclus scilicet 28. Tandem in 4. reliquis digitorum predictorum pones sequentes literas, nimirum in auricularis radice G. in Annularis radice A in medij radice B in Indicis C.D. in Indice

semp

semper ponunt duas literas immediate sequentes quia ibi est anno bisextilis) his omnibus peractis quare primo Cyclum Solarem in digitis tenui adventis exquo habita statim cognoscis Literam Dominicalem quae ubique fuerit Cyclus Solaris, ibi etiam est et in eodem articulo Litera Dominicalis 9 Anno 1704. quare in primis Cyclum Solarem ut rentem, qui hoc anno est 5 quem quaerendo juxta traditam supra doctrinam incipies in tertio medius articulo ubi obiter nota quae anno sit bisextilis quia habet in indice secundo ordine quod literae Dominicales cadere in radicem indicis scilicet DC post DC autem sequuntur FE quae cadunt supra illum articulum in quo reperitur Cyclus Solaris scilicet 5 ergo anno 1704. Literae Dominicales sunt FE quarum prior usus servit pro Januarij usq ad Festum Scholasticae exclusive, posterior autem usq ad finem anni.

Punctum 2 dum

De modo Arithmetico repenendi

Literam Dominicalem

Vis vq inverire literam Dominicalem anni 1700 divide ppositum annum per 4 quotientem ad de anno proposito, et in super 5 neglectis divisionis reliquis tum a tota summa subtrahere 11 sicut em hae centuna annor sunt subtrahenda, pterita vō non nisi 10 quia tot diebq Calendarium vetq superat nouum, hoe vero saeculo debet adhue subtrahi supra 10 (pr pr supposeiorum anni bisextilis) subtractis 11 summa residua dividat per 7 residua divisione neglecto quotiente subtrahat eas qd remanet ea 3 indicat literam Dominicalem si nihil remanet, subtrahantur 7 ea 3 reliquum indicat literam Dominicalem.

Exemplum sit anno 1700 qd quem divido per 4 1700 (425
14
00
16
8
20

Addantur ad quotientem 5 sic 425 totum facit 430; hae summa addat anno proposito 1700 facit 2130 eaqbq subtrahant 11 2130 qd 430 remanet post subtractionem.

11
2119 5
dividat p 7 2119 (302 nuc
subtraho. 777
2114
5 ab 8 3 remanent 3 igitur tertia litera in alphabeto hujus anni est litera Dominicalis nimirum C

Nota pro annis bisextilibq litera p hanc artem inventa serviet post Festum S Mathid quare una litera per quam annq incedit erit proxime antecedens literam inventam vq anno 1728 invenietur litera Dominicalis C qvd serviet post Festum S Mathid, quare annq debebit in choris per literam D. qvd antecedit C dico antecedit quia literae Dominicales non currunt ordine naturali, ut sunt in alphabeto, sed ordine retrogrado, sivero movis uti ordine alphabeti naturali, tunc dices anno vq 1728 primaria Dominicalis erit qvd post C sequitur, et sic invenies D.

Alius modus per arithmeticam diversa a prioni inveniendi literam Dominicalem.

Sciendum est in quam feriam cadat prima dies Januarij seu novi anni qua feria contingit. Ut ad hoc sequaris, annum Christi praedicate divide per 4. tum quotientem addas numero diviso neglecto divisionis religijs. Et altera vero ex totali summa subtrahe et de eodem residuum numero divide per 7 ex hac ultima divisione residuum ostendet quota feriam hebdomada, nec hoc loco ulla habetur ratio quotientis. Exemplum sit anni 1704. quem praecedit est 1703 faciunt qui dividendo est per 4. ex qua divisione habet pro quotiente 425 hic addito ad numerum divisum scilicet 1703 faciunt 2128 qui numero diviso per 7 non habita ratione quotientis relinquit tria sequentis nihilominus ex numeris 2128, undecim ita ut divisio fiat 2117. ergo feria 3 anno 1704. erit circumcisio Domini ac consequenter Nativitas. Nota ita quod ipso 3 ex divisione residuos quos debes subtrahere

ex 9 di

ex. 9. dicendo 3 ex 9 manet 6 ergo litera 6ta scilicet f debebit esse literae Dominicalis, sed quia est bisextilis, anni 1704. ideo 2 literas immediate sequentes accipere debes scilicet f et k.

Inter utrumque hunc modum interest

1mo In hoc modo debes annum antecedentem assumere ad veniendam literam Dominicalem praesentis, in illo vero non.

2do In isto ad quotientem nil dt addi, at in priori adduntur 5.

3tio Hic a 9 debet subtrahi numerus residuus ex divisione per 7 in vero in modo primo subtrahitur ab 8.

4to In isto si nil residuum fuerit ex divisione per 7 literae Dominicalis erit prima scilicet A.

5to Per hunc modum invenitur qua feria erit dies prima anni si enim nil remanserit ex divisione per 7 primadies hebdomada erit initium anni id est Dies Dominica, si remanserit 2 feria 2da si 3tia feria etc et per consequens dies quo die erit Nativitas anni vel 1704. aliorum quorum quo dies literam Dominicale quia illo die anni praedentis est Christi Nativitas, quo die est initium anni subsequentis

to In annis bisextilibus per hunc modum invenies Literam Dominicale primam, hoc è quod servit a prima die anni usq ad S. Mathiam, quare litera Dominicalis servens a Festo S. Mathiæ usq ad finem anni est illa quod se gerit sub ordine retrogrado sumendo, sic anno vg 1764. litera Dominicalis quæ dabit initium anni est F usq ad S. Mathiam quare a Festo S. Mathiæ est e Iam vero per 2dum modum invenies literam 2dam in eiusmodi bisextilibus annis ubi supra dictum est.

Problema 4tum.

Annum bissextilem determinare idest aperire an sit hoc Anno 2/3 quando futurus sit Annus bissextilis Prenota. Annum bissextilem dici à die bissextili seu bis sexto, qui quarto quoq Anno inferitur seu intercalatur ad 6tum Calendas Martias hoc est 23. Februarij atq ideo bissexto Calendas usurpatur. Idem observandum in Centesimis Annis ita ut in quadringentis quibusq annis primi tres Centesimi sine bissexto transiliant, quartus vero quisq Centesimus sit bissextilis, adeoq Annus 1700, 1800, 1900, bissextiles non sint Anno vero 2000, more consueto bissextus intercalatur Februario die 29. continente.

Praxis

Datum Christi Annum divide per 4. si nil extat divisione fuerit residuum. dic eum Annum esse bissextilem. Si autem residuus fuerit aliquis Numerus ille tibi designabit Annum a bissexto Exemplum ex divisione Anni 1700 per 4. Nullus superest Numerus adeoq deberet esse bissextilis sed quia est Centesimus immediate sequens bissextilem Centesimum qui fuit Annus 1600. ideo transijt sine intercalatione

De Anno Bissextili.

Annus bissextilis dicitur à die bissextili, seu bis Sexto, qi quarto quoq; anno interijcitur seu intercalat ad Sextu calendas Martias, hocè 23. Februarij atq; bissexto calendas usurpat; Idem observandum in Centesimis Annis, itaut in quadringentis quibusq; Annis, primi tres centesimi, sine bissexto transigantur, quartus vò quisq; Centesimus sit bissextilis adeoq; Annus 1700. 1800. 1900. bissextiles ni sint. Anno vò 2000 more consueto bissextus intercalatur Februario dies 29 ôtimente Duobus am modis invenirj pt annus bissextilis, Geometricè et Arithmeticè

Punctum Imum.

De Modo Geometrico inveniendi Annu Bissextilem.

Proposito quovis Anno rejice ones millenarios aut centenarios, et ex residuis numeru 20, quoties potes, reliquos am in 4 digittorum extremitatibus Sinistra manus enumera, facto initio ab indice. Nam si Annus datus cadat in 4tu seu auriculare, erit bissextilis, si in indice erit ~~Secundus~~ Annus post bissextum, si in medio erit Secundus

Sin

Si in annulare erit 3tius à bissexto. Similimodo censeamus bissextiles, et in bissextiles cognosces; figuras numerorum, quæ ultra locu Quartu à dextra versus Sinistra ponunt rejice ones, qæ am in 3tio, et quarto loco ponuntur eos tum considera, ut numeru compositum inter se constituant, si modo significantes sint qd si cypra intervenerit, ea neglecta solus figuras significantes considera, & unities eorum p quatuor ôdictos digittos numera, si cadat ultima unitas in auriculare è bissextus; si in indice è Annus post bissextum; si in medio Secundus; si in annulare 3tius à illo Vg. Qà in 1000 quem assumere in Exemplum placet, 3tio loco è cypra, ea omissa: uittem solum considero qà loco qæ ponitur, eamq; colloco in indice & allego Annu 1000 è 1mum post bissextum. In hoc vò Qo 3000 solum 3. considero, in hoc 1300 considero 13, quorum ille in annulare cadit, hic in indicem, ac pinde ille 3tius post bissextu istu Imus. Quod si uteri numerus 3tius et 4ty cypra esset, Annus bissextilis esset, et cessaret onis operò.

Punctum 2dum.

De Modo Arithmetico inveniendi Annu Bissextilem

Datum sit Annu divide p 4, si nihil ex tali divione fuerit residuu è Annus bissextilis (quod deberet è si in esset Calendarium Correctum) si remanet 1, è Annus Anny post bissextilem; si 2. 2dus, si 3. 3tius à bissexto Quotiens indicat numerum bissextiliu post Nativittem Xti elapsorum. Ratio hujus prius è, quia Annus Imus Christiana fuit Annus post bissextilem Exemplum sit Annus 1704, quem numerum divide p 4 quotiens è 426, et nil Supest bò Anno 1704 est Annus Bissextilis

Problema Ium

Dato Anno inuenire Numerum Indictionis Romanae

Indictio est Spatium Annorum 15 quo Prouincia Reis Imperij debebant tributa pendere Hag Annorum suum duxit initium á primordijs Christianae libertatis at eo nimirum tempore quo Constantinus victo Max: centio potestatem Omnibus fecit Xtiana Religionis publam ostendo. Atq huius quidem Indictionis usu Seruant Romani Pontifices.

Praxis

Anno Domini supposito addantur 3. quia Supponitur Xtus Dnus quarto Cycli huius Anno fuisse Natus unde Consequenter iam 3. effluxerunt. Tum Compositq Numerq ex dato Xtianno et Numero 3. diuidatur per 15. Numerq ea diuisione relictq erit Indictio quaesita Nihil relinquirq dicis Annum Indictionis esse 15. Quotiens uero demonstrabit quod revolutiones Cycli huius usq ad datum Annum transierunt Quo facto Anno 1699. Indictio est 7. huc usq Indictionis Cycli fluxerunt 113.

De Aureo Numero

Aureus Numerus seu Cyclus decem nouennalis concipitur ut Curius 19 annorum geometrorum fit aduentum re gressus ita ut quolibet anno aliqs eatq Kris accipiat, et ul tra 19 nam progredi seu revolutio 19 Annorum solarium de qua lium revolutioni 19 annorum lunarium faciatq ni ad ione Nam post decursum 19 Annorum, deinde fere aspectus soli et lunae eadem Conjunctiones quadrantes Solstitiorum, ac ut horarum Sepiri deest aliqs, et Mathematici affirmant Ad hoc idem spectat hoc quod planetae ipsi redire dicuntur post 532 Annos. Aly sic definiunt Ut spatium temporis 19 Annorum quo luna deluxit adidem punctum cum sole in quo primum ipsa Conjuncta fuit et quo omnes luna diversitates ad pristinam Sedem revocantur, ipsam praecise Aliquanto citius, ita ut nos Annis hoc 19 Cycli quatuor eadem Sedes luna Anticipet horis 5 minutis Secundis 7 post quo Autem in Annis 312. et dimidio Anno Anticipent fere uno Mense die.

Dicam Aureus quia adeo ingeniose artificiose inventq adeo rarq, utilis, ac Mens est ut Aureis literis Scribi mereretq, et sicut aurum alis metallis superat, ita hic Aurus ceteras ratione lunares superat tum cum qd Chaldaei Astronomiae Inventores, inventores et Alexandrini rerum Caelestium investigatores optimi, tunc temporis ea Aqyptio ad Roma perlitterarum gentium Dominos, in tabella Aureis Aureis literis quidem exarata dicuntur miserunt Inuentq 19 fuisse eis qdam Methon Athenienses Pausanias filiq 19 anni solares, 19 Annis lunaribus Conuenunt, paucis diebus, Sed decursu 19 Annorum solarium reperiuntur 228 Menses Adeinde ob quidem tempores debebant reperiri Mensis 19 lunationes 19 lunae quilibet sui lunationem perficit intra 29 dies et 12 horas, necesse fuit ob hanc rem ejus quolibet 3tio o 19ob Anno sub ta Praedicto 235 lunam addere lunationem, quae Septies Bnyit in decursu 19 annorum et sic reperiuntur 235 lunationes, nam 228. qd debent reperiri cum sint

sicut tot menses solares et 7 superadditos faciunt
numerum 235 lunationum et sic Coaequat dies Solis
cum aetate Lunae, post hac denuo redeunt eadem as-
pectus eadem Conjunctiones eadem numerum
rao et ideo hoc ipse maxime huic apud Veteres,
nec in fecilem est rerum momenti. Cum eo utis ad has
Calculationes Computationesq faciendas, praesertim ad
inveniendas Epactas ex quibus novilunia, Plenilunia,
Festi Paschatis et alia Festa mobilia deprehen-
dunt. Quando ergo dicimus Aureum Numerum esse unum inter
legimus tunc nos agere annum post revolutionem ex
tunc Eundo dicimus nos tenere duas 8 aurei Numeri,
Intelligimus hos Eclu 8 sed annum a praedicta
revolutione agere et ita de sequenti
Ita vo Anni Solaris ad Lunaris ad Lunaris ad Lunaris
annos tam Anno Anno istius revolutionis debemus
habere tum dies Superescentia dicebamus minus Solaris
Annum Solarem Integrum fere diebus plus quam Constat
anno lunaris, ita quod Aureus Numerus Estq Supere
scentia, Ut Ut Eclo Anno Nrus 22 Estq Supere
scentia 10 Ut dies istius anni cum Ut praesens finiuntur 22 3tio
Anno deberemus habere 33 Superescentia. Cum
ter Ut faciunt 33. Ergo lunaris nostri pervenit ad
istud Nrum et Stat tum 30 adhuc dies, ideo resci
mus 30 et restant tres dies Superescentia. Postmo
dum, Anno addendi Ut Ut quos dum 3 praeteriti Anni
computarat 14 dies, unde quod Aureus Nrus erat 4
Superescentia erat 14 et hic Nrus ad dum pervenia
tur Anno, ago ita ut ad eadem modo recipiendo et
Ista Superescentia Nrus ad ejus erant notandae
ut dignoscerent, quo Anno Ut o 22 fuisset addendi
dies qui Numerus ab ejus nunc natus est
Epacta Unde fit ns vide de Epacta sub Problemate
cevo. sub signo Q

Probl. 6tum

Problema 6tum

Aureum Numerum dati Anni invenire

Cyclus decemnovennalis Aurei Numeri est revolutio Anno-
rum 19. a 1 ad 19. providentium qua revolutione pacta
derum ad 1. redditur Continet autem hic Cyclus Annos
19. quia post tot Annos Solares Novilunia ad eosdem
dies redeunt tanquam enim ad easdem omnino ho-
ras Sed Aliquanto citius ita ut in 76. Annis hoc est
in 4. Cyclis Novennalibus eadem Sedes Luna Anticipet
horis 5. Min. 50. Sec. 4. ter. 4.0. ac tandem in Annis 312
et dimidio Anticipent fere toto uno die. Habet autem
hic Cyclus initium in Januario sicut et Cyclus Sola-
ris, et Cyclus Indictionis.

Praxis

Dato Xti Anno, adde unitatem deinde totum
illum Numerum divide per 19. neglecto quotiente
qui residuus est Numerus erit Currentis Anni Aureus
Numerus sic dato Xti Anno 1700. Numerus Aureus
erit ~~5~~ 19

De Modo Inveniendi Aureum Numerum

Ipse est modus inveniendi Aureum Numerum
Geometricus, Ut Arithmeticus Sic Astro no
micus de quibus totidem Punctis,

PUNCTUM Primum

De modo Geometrico seu in digitis

Dispone igitur in 4 digitis sinistri manus ordine transverso Annos Dni hoc modo. Cuspide pollicis radicei indicis tribue Cyphram 0, radici medij 100, radici annularis 200, radicis auricularis 300, et rursus articulo tmo indicis 400, medij 500, annularis 600, auricularis 700, et sic consequenter usq ad annum currentem, hoc tn observa dum venies ad 1900, qui humerus deberet cadere supra petem posteriorem, posterioris junctura digiti parvi seu auricularis, n pones eum ibi, et redibis ad radicem indicis ubi pones 1900, postea ad radicem medij proce is u di pones 2000, et sic semper post humerum 19 redibis ad radicem medij n eni qui 19 pt hre aureus humerus, Postea aureum humerum similiter distribues, eisdem digitis et articulis et ordine recto p 5 articulos indicis medij et annularis, quatuor ultimi auricularis, discurrendo, in radice indicis pones 1, in 2do illig articuli 2, in 3tio 3, et hi ultra dant 6 veniant in radicem medij, 11. in radicem annularis, 16 in radicem auricularis, 19 in extremitatem eiusdem si ibi posuisti 1900. o in radicem indicis ubi posuis de 1900, sic sta dispositis vide quovem articuli et digiti cadat annus currens, id enim invenies audeo hinc currente, addideres annos excedentes annos millenos et centenos qua additos sicut major 19 debent reici 19, toties quoties possum, et residuum erit aureus humerus, ibi erit hor

quem 19. hoc ipso erit aureus humerus, hanc doctrinam ut melius percipias sequentem figuram diligenti inspice eamq intelligo.

Usus autem hujus doctrinae seu manus humanae hujus modi, cupio invenire aureum humerum pro anno 500, hunc annum in manuscriptis quae quo reperiri in articulo tmo indicis ubi cum cadit humerus 7 ibi illo anno erit septem aureus humerus, cupio invenire aureum humerum pro anno 501, tum ad 7 supra addo 1 qd septem excedit supra 500, qui excedens hinc debet addi ad aureum hrum et id quod exadditione cauty it e aureus hmo

si non excedat 19, si excedit, 19 rejicendum, quod superest, erit Aureus Numerus, quod ut Clarius percipias, Ut Stud exemplum quærenti Aureum Numerum pro Anno 1704 hunc in manu definita quæro, et qa expresse postetur in deprehendo, ideo accipio proximiorem, qui est 1700. Supra quem positus est Aureus Numerus 10 ac additas ad 10 illud residuum anni quæsiti 1704 supra mille Septingentos annos et resultabunt 14, ergo pro Anno 1704 Aureus Numerus erit 14 Iam Aureus erit, et quia semper 19 erunt abjiciendi toties quoties poterunt, et relegend pro Aureo Numero est Accipiendum ex Anno 1689 habet pro Aureo Numero Seculi 5, qui Conjuncti cum 89 qui Numerus est excedens Annum mille sexcentesimum faciunt 89 ex quibus rejicio ova 19 et remanent 70, 70 Aureus Numerus Anni 1689 est 13.

Cum Am de trahere ova 19 sit satis difficile detrahes ova 20 et retinebis unum ex quo habet 20, ex In 80, sunt quinque, 20, retinebis 5 et Cæteras Unitates rejicio

Quando vero erit magnus Numerus Seculorum, cuiusdiscumque est ea numerare supra Articulos retinendo ex quo habet Seculum 5, et postea ejectis ovis 19 quod restabit indicabit Articulum in quem debeat cadere Seculum, Exempli 5709, Pro qo Seculum est 57. Quare in 57 quoties habes 20, 2 bis, et unities 17 70 Abjicio bis 20, retinendo 2 qua cum juncta Quinq faciunt 17, 70 Anno 5709 denotat 5. Seculum, quod cadit in posteriorem partem juncturæ superiores tibiæ, a bis 5, Aurei

Numen

Alia ars in eodem Geometrico modo

Eo modo Centesimi anni Numerum Aureum invenire, indigitis articulorum jam ostendi, in Superiori ostendi invenire Aureum Numerum in Centesimorum annorum Ut ex ostendat ab Anno Centesimo quotiens Aureus Numerus illius Centesimi qui proxime antecedit annum datum, deinde ab aureo illo numero in Articulis invento, pge per reliquos Numeros in orbem numerare ter addendo aliud atq aliud donec perveneris ad aliud qui excedit Centesimum, hic in quem cadit Articulum incoeptum pars sit Numerus Ramis, et est Aureus, vide hoc in sequenti Schemate

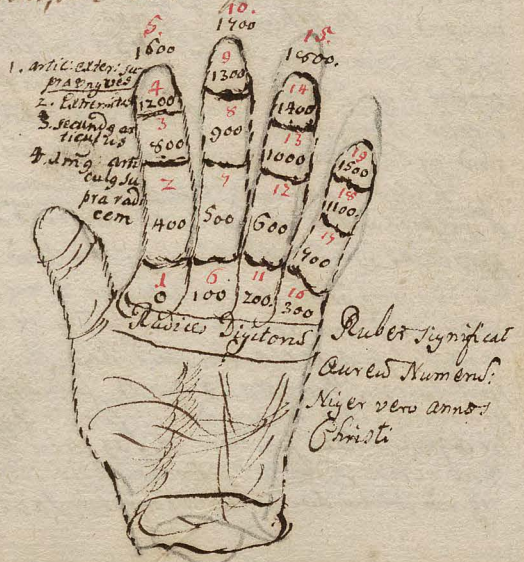

sit inventendus Aureus Anni 1700, sed hujus Anni
est in digito medio Articulo exteriori post unguem
ubi scriptus est numerus 10 ergo hujus Anni Aureus
numerus est 10

Si Annus inventire Aureum Numerum Anni 1730, fi-
faciet, invento aureo Numero Anni 1700, qui Anno
habet sedem in Articulo exteriori post unguem indi-
giti medii, ubi Aureus numerus est 19 descende
ad radicem Annularis, numerando sursum per ar-
ticulos, usq ad Articulum exteriorem post unguem
deinde ad radicem auricularis descendes, nume-
rando usq ad extremitatem illi ubi Aureus Nu-
merus 19 deinde descendes ad radicem medii
per Articulos surgit numerando deinde ad radicem
medii 3 per 6 etiam digitos Articulos usq per
genies ad 30 in quem autem Articulum cedent 30
videlicet in illo Articulo est Aureus Numerus, ille em
erit pro illo Anno sic Anni 1730 erit Aureus Nu-
merus 8. qa 30 cadunt in Articulum etiam indicis ubi
et solis hinc nempe 8. et ita ordo quare Aureus
quid 1730 descendendo ad Aureus Nu-
ro, si debes numerare in radice Annularis dig
digitiis a sinistro et supra radicem ad usq donec ad 30
pervenias, aliqm aliud Annum cujus quaris Aurei Numeri,
hinc invenies, qd ano tmo Sti Nati, fuerit Aureus Nrus 2. qa
precedens Primi Centesimi Xsti fuit 8, cui e unitas ad
scripta, qm seqs integri Arlis Nrus Anno Xsti 19
fuit Aureus Numerus 19 Ano 20 fuit 1. q
Ut invenias sedes reliquorum Centesimorum Supra 1900
hic cogantur sepe pcurrere, illis 19 Arlis manifestissime
sunt e scire sedes 19 dictorum Centesimorum, ab 0
usq ad Annum 1900, hus in Cognitis, facile sedem
cujusvis

cujusvis subsequentis Centesimorum, quantumcumque Ha
gnorum invenies hac ratione ex numero Anno
rum Centesimorum deposito auferendo 20 quotiesq poten
et residuum numero tot addendo unitates quotiesq abstu
listi 20, nam ubi habet hujus Secundi Centesimi
sedem ubi erit sedes Centesimi proximi 20 C
Vi Scire sedem Anni 4900, ex centesimis 49 Creliq
qm ad sextum st decades et unitates, auferendo quo
tiesq potes hempe bis esterunt, 9, 9 addendas
2 ppi bis ablata 20, et fiunt 11 et qa Almq Centu
simo id Anno 1100, sedem habet in hic Arlis interca
vi Auricularis digiti eidem Collocabis Anno 4900
Ecce Veras sedes Anni 9700 ex hiro 97. Centesi
mis reyci possunt 20, qua bis et remanent 17 96
si addas 4 ppi qer 20 abjecta, fiunt 21 hic iterq
si auferas 20, remanes unus cui si addas 4 ppi
20 abjecta, fiunt 21 quoniam 97 Anno 2100 col
locas in radice annularis digiti ponens, 2 ibiq
Anno 9700, proposita eadem e vão reliquorum
Annorum Quantum Idum.

De Modo Arithmetico

Ano Dni proposito addas unitas, et Compo
sito numero divide ad p 19 quotiesq ordendet ad
revolutiones hujus Cycli 19 p acta a Naturitate
Xsti, residuum Am ex divisione erit Aureus
Numerus Anni propositi, ut Anno 1709. volo scire qs sit
Aureus Numerus dicendo Annus 1709 qa unitem
ad Annum Currentem addo p 19, ex qua operatione
p acta relinqs residuum 19 quotiesq Am e 89
Ho hoc Anno 1709 Aureus Numerus est 14

revolutiones am 29 et parte huius Cycli, si vero eadem adiungere nihil remanserit 19 erit aureus numerus.

Punctum 3tium.

De modo Astronomico

Hunc secundus tabella exhibet qm diligentissime inspice.

Anni	Aurei	Anni Xti	Aureus numerus
300	300	300	19
400	400	400	9
500	500	500	18
600	600	600	8
700	700	700	17
800	800	800	7
900	900	900	16
1000	1000	1000	6
1100	1100	1100	15
1200	1200	1200	5
1300	1300	1300	14
1400	1400	1400	4
1500	1500	1500	13
1600	1600	1600	3
1700	1700	1700	12
1800	1800	1800	2
1900	1900	1900	11
2000	2000	2000	1
100	3	300 00	18
200	10	40000	2

In hac tabella quare annum millesimum currentem, e cuius regione invenies aureum numerum illius millesimi deinde quare centesimum currentem e cuius eidem regione invenies aureum numerum illius centesimi, ultimo tandem quare decades unitates et aureum numerum reperti simul et fac additionem, cum superceriis inventis aureis numeris, ex qua additione peracta eyce 19, pro qua abrectione sume unitatem illa am unitatem accepta junge cum residuo

relicto post abrectionem 19. et illud residuum erit aureus numerus 19 anni 1704 sed exemplo, quare in tabella annum millesimum e cuius regione positus 12 deinde quare annum septingentesimum, e cuius regione positus 15, ultimo quare annum 4tum, e cuius regione positus 4, fac additionem omnium illorum numerum, sed 12, 15, 4, fiunt 31, et his ejice 19, remanet 13, pro abrectione 19, adde et fiunt 14 pro anno 1704 aureus numerus 14

Problema ~~Decim.~~ 7mum

Reperire quando sit futurum Novilunium da^to Mense. Praxis. Epactam Anni currentis adde Numero Mensium a Martio inclusive, Cum numero inde producto Subtrahatur ex 30. Si productum excedat et Numero Mensium superavit 30. erit illud Subtrahens ex 60. Numero residuo indicabit die^m Mensis in quo fit Novilunium. Exemplum. Quaeritur quo die Mensis Augusti Anno 1699. futurus sit Novilunium. Suppono epactam illius Anni esse 29. huic addo 6. qui est Numero Mensium a Martio, fiunt 35. ex Collatione utriusq huius Numeri si ergo subtraheris 35. ex 60. restabunt 25. unde statues fore Novilunium illius Mensis die Circiter 25.

2 modo ex Epacta invenire posit Novilunium Plenilunium et alia Vicissitudines

Tribus modis id fieri potest. 1mo inventa Epacta per regulas supra traditas accipe Brevarium aut Diurnale et vide ubi in Cyclo Epactarum ponitur Epacta Anni Currentis, hoc facto quolibet Mensis et Statim adopposito vide cum quo die mensis Concurrit, illo enim die cum quo concurrit et Novilunium, aut prise aut circiter, ab habito Novilunio numera 7 dies et erit 1ma quadra Crescentis lunae iterum numera 7, et erit plenilunium, et plerumq contingit ab a plenilunio iterum numera 7 et habebis quadra decrescentis lunae, iterum 7 numera et habebis finem lunationis

2do Has Vicissitudines lunae die reperire dispone digitos numeros in digitis sinistra Manus p 3 articulos ordine retrogrado et transverso; Auricularis articulo 3tio des 20, Annularis Articulo 3tio des 21, Medij Articulo 3tio des 22 deinde Indicis Articulo 3tio des 23, deinde Auricularis Articulo 2do des 24 Annularis Articulo 2do 25 Medij Articulo 2do 26 Indicis Articulo 2do 27 tandem Auricularis radicis 28, Annularis radicis 30, ✻ Medij radicis 29, Indicis radicis 30, ✻. Postremo dispone per eosdem digitos et articulos ordine quidem transverso tamen recto et non retrogrado omnes Menses incipiendo a Januario quem pone in radice Indicis, Februarium in radice Medij, Martium in radice Annularis, Aprilem in radice Auricularis, Majus in Indicis Articulo 2do Et

et sic consequenter ita ut in articulo 3tio Auricularis digiti veniat December
Porro si eis invenere Novilunia Mensis alicujus quare in digitis Mensem et Italiam vide quis Numerus sit in illo digito et ex Numero invento ejice Epactam Anni Currentis reliquum ostendet tibi Novilunium ex quo Novilunio facile cognoscis ceteras vicissitudines lunae supra traditas, ut res clarior fiat, sequens exhibeo Schema.

Notandum hic est quod si non poteris auferre Epactam a proprietate Numeri debes auferre a 30 et residuo ex 30 addediem

diem illius Mensis de quo est quaestio Deo diem id est Numerum illij Mensis positi in Manu exarata addita in superiori tio Easdem Vicissitudines lunae sic invenies, accipe Epactam Anni Currentis adde numero Mensium a Martio inclusive tum numerus inde productus subtrahat ex 30 si autem productum ex Epacta et Numero Mensium superaverit 30 erit subtrahendum ex 60 Numerus residuus indicabit diem Mensis in quo fiet Novilunium
Ut autem invenias Aetatem lunae junges simul 3 istos Numeros nempe Epactam Anni proprium Numerum Mensium inclusive a Martio usque addatur Mensem, accedenque dum datam illius Mensis si summa ex illis 3 Numeris collecta fuerit infra 30 residuus Numerus erit Aetas lunae quaesita. Notabis vero quod ubi quaeritur de Aetate lunae Mense Januario aut Martio nil esse addendum ad Epactam praeter dies Mensis; Mense autem Februario et Aprili addenda est tantum unitas
Alij tamen addunt Januario et Martio 1 Februario et Aprili 2. Hinc ut breviter rescias quod cuivis mensi numeri sunt addendi, Hoc distichon tene

Ars brevitatis amans bona cunctis dicit esse

Firmius hoc hærent carmine composita
Stic initiales literæ adduntur quæ sunt in Alphabeto. Nota 2 quod cum Gaeta currat in Augusto Septembri Octobri Novembri Decembri semper 29 abyciendi, si Gaeta currat 28, 24, 23, 22, 21, 20, 19, 18, 17, 16, 15, 14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, in Januario, Martio, Majo, Julio abyciendi 30 in Februario vero et Aprili 29.

Quod si Gaeta currat seu 30, 29, 28, 27, 26, in Januario, Februario, Martio, Aprili, Majo, Junio, Julio abyciendi 30.

Problema Vnum

Epactam dati Anni inuenire.

Epacta est Numerus dierum qui post ultimam Lunationem Anni Christi superat usq ad Nouum Annum et Minimus quidem eorum Numerorum est 11 tot enim diebus Annus Communis Solaris qui est 365. dierum Annum Communem Lunarem qui est dierum 354. Superet. Maximus uero eorum Numerorum est 30. qui communiter solet Notari Stellula * a Circulo o. ceteri Autem Numeri Epactales per additionem 11 ad Precedentem quasq abiectis semper 30. quoties eo usq numerus excresit. Dicunt Epacta Graeca uoce, quod Lati nec idem ualet, qui dies Adaijs Aduentijs interiecti adiunguntur ein infine mensis Decembris Lunaris ad explendum Numerum dierum Anni Solaris

Praxis

Supponitur semp eā inuentus illius Anni Aureus numerus qui quidem Aureus Numerus ut e ternarij ut multi simul ternarij prise et tunc ipsi adde 20 Summa dabit Epactam quaesitam reiectis 30. ubicunq occurrerint Sic Anni 1699 Aureus Numerus est 5. qui Numerus est Multi ternarij prise gre additis 20 fiunt 29. pro Epacta Atqui si Numerus Aureus fue

rit minor unitate qm ternarius v ternarij adde
illi decem tum Summa collecta dabit Epactam, si
si reiecris 30. ubi occurrerint, sicq Anno 1692. Epa:
cta est 12 Vertio denique si numerij Aureus erit Epa:
cta quisita sic Anno 1694. Epacta est 4. Alter
Epacta inuenies sic in pollice Sinistra Manij dispon
Aureum Numerum per 3. eius Articulos Capito
initio ab eius extremitate a qua ad Medium hinc
ad infimum Articulum uertiendum est postea rur:
sus ad initium uenies et eodem Ordine redibis
tum si Aureij Numerij cadat in extremitatem pollicis
et eadem Epacta cum Aureo Numero si in Secun:
dum Articulum adijcientur 10. si in tertium 20.
si in reiecis 30. ubi occurrerint Atq hac regula ua:
let usq ad Annum 1700. exclusiuè pro Seqenti
autem Centuria Regula est hoc si Aureij Numerij
cadat in extremitatem pollicis Epacta erit Numero
Aureo unitate inferior, si in secundum Articulum
adijcientur 9. et septimo Epacta, si in Epacta si
si reiecris 30. ubi occurrerint. Hac regula ualet ad
Annum 1800. Exipsi ab ea Aureum Numerum
1 q Libi Affectat X.

Tabella Epactarum respondentium

Aureis Nostris ab Anno 1700. inclusiuè ad
Annum 1900. exclusiuè

Aureij Numerij	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17	18.	19.
Epacta	9.	20.	1.	12.	23.	4	15.	26.	7.	18.
Aureij Numerij	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Epacta X.	11.	22.	3.	14.	25.	6.	17.	28.		

Tabella Epactarum respondentium Aureis
numeris ab Anno 1900. inclusiuè usq ad
Annum 2200. exclusiuè

Aureij Numerij	1.	2	3.	4	5	6.	7.	8.	9.	10.
Epacta	29.	10.	21.	2.	13.	24.	5.	16.	27.	8.

Aureij Numerij.	11.	12.	13.	14	15.	16.	17.	18.	19.	
	19.	*	11.	22.	3.	14.	25.	6.	17.	

Qui ex hac Tabella Epactam anni Christi habere ue:
lit is quarat primo Aureum Numerum illius Anni
deinde uideat quanam Epacta respondeat Aureo, eu
enim proposito Anno seruiat.

De Epacta.

Vide de aureo Numero ab initio

Epacta dicitur a verbo Graeco Epi quod significat
Supra, et a Latino aucta seu Crescentia
quasi Epiaucta, et per Syncopen Epacta a ab
Epago quod scat induco, ita ut Epacta nil
aliud denotet qm dies inducta. Est enim Nu
merus dierum quorundam additus Lunae
ut ejus Cursus, Cursui Solari adequaretur

Qua

quolibet scilicet Anno numerando 11. qa
11 diebus Sol lunam superat qlibet Anno
2 Clarius Epacta è Numerus dierum qbus
Annus Solaris Communis annum lunarem
unem superat, superat autem 11. diebus.
Hae Epacta ejusq Cognitio omnino dependet
ab Aureo Numero nam 1mo Anno illius
revolutionis, seu qndo aureus Numerus erat
Unus, Epacta erat 11. revera ém Sol 11. die-
bus superabat lunam, 2do vero Anno nu-
merabat Epacta 22. qa bis 11. sunt 22.
3tio Anno debuissent numerari 33. Epa-
cta, sed qa eo Anno addita est 1ma
lunaeo, ideo rejiciunt 30. et remanent 3,
ut dicebamus supra, Cognita Epacta Nu-
merabant menses, nam luna in eis pau-
latim retardat et qdem proportionali ita
ut in fine Anni 11. tantum diebus retardet,
numerabant quoq dies mensis cum in eis
luna faciat Cursus, tubs, et qua majorē
hit Etatem eo magis ultra pedat. His au-
tem omnibus Combinatis Etatem Lunae
Aspectusq ejus dignoscebant, ut nam do-
cebimus infra. Cubi de modo Cognoscen-
di Etatem Lunae. Epacta maxime
servit ad inveniendas Novilunia, qa ubi
cumq fuerit inventa Epacta ibi indica-
bit Ec. Novilunium ex Novilunio pleni-
lunium et quarum inventione festa

mo-

mobilia inveniunt. Hae omnia qa dixi-
mus usq modo, sunt bona perpendenda,
antequm enim pedat à Cogne modi quo ve-
teres utebant ad adequandos Solis Lunaq
Cursus facile perciji potent qui observa-
vandus est post reformationem Calen-
darij ad idem ptandum.

De modo inveniendi Epactam.

Multi sunt modi inveniendi Epactam, tres hic
iterum subministrabo, nempe in digitis unum
alium p tabulam, tertium p Arithmeticam.
de quibus tohdem punctis

Punctum 1num.

De 1mo Modo scilicet in digitis

1mo Utimur sui 3bq digitis pollice, Indice et
Medio supra quorum Lunitatem, Numeramq
aureum Numerum, ita ut in pollice ponat 1.
in Indice 2. in Medio 3. dein redeundo ad
pollicem in quo ponit 4. in Indice 5 ꝛc.
2do Supra pollicem 10. addimus qua Conjun-
cta cum aureo Numero illius Anni Epacta
Constituunt. Supra Indicem addimq 20. Su-
pra Medium addimus 30. qa tn postea rej-
cimus, cum 30. faciant Lunaonem integra
Notand a est diffro. qd è inter Annos p ceedentes
reformaonem Calendarij et eam subsequentes,
Nam si queras Epactam Anni ante
reformationem, eodē omnino modo te geres

quo.

quo jam diximus. vg. si aureus Numerus erat, quatuor. Epacta dns ee. 14. cum 10 quæ addunt qndo cadit supra Pollicem et 4. Numerata faciunt 14. Si quæras Epactam Anni post reformationem adhuc distinguendum est. Nam aliter ab Anno reformationis usq ad Annum 1700 et aliter ab Anno 1700 ad alios sequentes.

Si ergo quæstio sit de Anno aliquo a Reformatione usq ad Annum 1700 addes qd cum è Numerum 9 supra et ed è ordine sed quia Gregorius XIII suppressit 10. dies etiam tu supprimes hunc Numerum, 10 ex quolibet digito vg 5 aurei numeri cadunt supra Indicem addo ergo 20. et erunt 25, rejcio 10. et remanent 15. Item Aureus Numerus est 6 cadit sup medium addo 30 fiunt 36. rejcio 10, restant 26.

Si vero quæstio est de Annis à 1700 qui sequunt istum 1700. quolibet Sæculo non bissextili una supprimatur dies, ut diximus supra, in digitis quos non supprimenda erit et sic per totum hic Sæculum 11 erunt rejciendæ, 1mo ab Anno 1700. usq ad Annum 1800 ejci debent 11. ab Anno 1900 usq ad Annum 2199. ejciunt 12 ab Anno 2200, usq ad Annum 2299. auferunt 13. ab Anno 2300 auferunt 14. Et Notandum Anno 1800. cum ni sit bissextilis nova supprimenda ect dies sed qd eo Anno fit

fit æquatio lunæ cum Sole, et sic unadies est ei superaddenda, illa quæ deberet supprimi compensat per istam, quæ superaddenda esset, et si mavis rejcies 12, sed unam addes ppr æquationem lunæ cum Sole, et sic non rejcies nisi 11. quod observandum erit per totum sæculum.

Anno 1900 et per totum ejus Sæculum rejcies 12. Anno 2000, qui est bissextilis ideo non rejcies nisi 12. Nulla enim fit suppressio bissexti qa est ultimum sæculum ab Anno reformationis et sic in aliis centesimis Annis consequenter unus erit retrahendum, observatis tn sæculis bissextilibus et in quibus accidit æquatio lunæ. Regula facilitans posset fieri ut tantus esset Numerus sæculorum ac consequenter tot Unitates supprimendæ ut superarent Numerum Aureum 1mo et illas 10 et 20. qd addunt in digitis in casu hoc addendæ essent adhuc 30. quæ faciunt lunationem integram et reliquum qd superent sublatis omnibus 30 ent Epacta.

Alius modus in pollice paulò diversus a præcedenti.

Dispone aureum Numerum per 3 articulos pollicis, incipiendo ab ejus extremitate, deinde ad medium articuli ultimo

Ultimo ad radicem deveniendum tandem
redire ad extremitatem et consequenter si
cut prius descendendu toties, quoties opus
fuerit ut devenias ad aureum Nume
rum q aureus numerus si cecidenit in extre
mitatem pollicis Epacta erit Unitate minor
aureo Numero, si in eidem Articulum ad
das 9. si in radicem addes 19. et hoc ve
rum est usq ad annum 1800. vs. Anno
1704. volo scire Epactam compono se
quentem figuram ex qua facillime
cognosco illam; Totam enim docti
nam in pollice delineato vi
des; nam aureus numerus anno
1704. est 14. quem dispono per
3 predictos pollicis articulos
ponendo Unitatem in extremitate
in 2do articulo 2, in radice 3, in
extremitate 4, et sic consequenter
usq ad 19. hucusq enim aureus nu
merus protrahitur, et quia 14. vides
cadere in secundum articulum cui
à latere est appositum 9 ideo fac
additionem dicendo 14 et 9. fai
unt 23. ergo Anno 1704. Epacta è 23.

Punctum 2dum.

De Secundo modo nempè per Tabu
lam.

Tabula

Pro Epactis						1600	1700	1800	1900	2000	2100	2200	2300	2400	2500	2600	2700	2800	2900	3000	3100.
						15.	9.	4.	29.	24.	19.	13.	8	4.	28	22.	16.	13.	2.	2.	21.
1	20	39	58	77	96																
2	21	40	59	78	97																
3	22	41	60	79	98																
4	23	42	61	80	99																
5	24	43	62	81	Vacua																
6	25	44	63	82																	
7	26	45	64	83	Vacua																
8	27	46	65	84																	
9	28	47	66	85	Vacua																
10	29	48	67	86																	
11	30	49	68	87	Vacua																
12	31	50	69	88																	
13	32	51	70	89	Vacua																
14	33	52	71	90																	
15	34	53	72	91	Vacua																
16	35	54	73	92																	
17	36	55	74	93	Vacua																
18	37	56	75	94																	
19	38	57	76	95.	Vacua																

Usus hujus Tabulæ est ejusmodi; In superiori parte accipe annum Millesimum et Centesimum vel anno 1704. quare ubi anno 1700 præcisè ponis, eo invento descende ad latus ad quærendum 4. ubi invenies in angulo positam Epactam pro anno 1704.

Tabula exactissime demonstrans Epactas

Pro Epactis							1600	1700	1800	1900	2000	2100	2200	2300	2400	2500	2600	2700	2800	2900	3000	3100
							15	9	4	29	24	19	13	8	4	28	22	16	13	7	2	21
1	20	39	58	77	96		26	20	15	10	5	*										
2	21	40	59	78	97																	
3	22	41	60	79	98																	
4	23	42	61	80	99																	
5	24	43	62	81		Dalum																
6	25	44	63	82																		
7	26	45	64	83		Dalum																
8	27	46	65	84																		
9	28	47	66	85		Dalum																
10	29	48	67	86																		
11	30	49	68	87		Dalum																
12	31	50	69	88																		
13	32	51	70	89		Dalum																
14	33	52	71	90																		
15	34	53	72	91		Dalum																
16	35	54	73	92																		
17	36	55	74	93		Dalum																
18	34	56	75	94																		
19	36	54	76	95		Dalum																

Tabella Epactarum respondentium aureis numeris ab Anno 1100. inclusivè usq ad Annum 1900 exclusive.

Aureus Numerus	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Epacta	9.	20.	1.	12.	23.	4.	15.	26.	7.	18.									

Aureus Numer.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Epacta	*	11.	22.	3.	14.	25.	6.	17.	28.

Tabella Epactarum respondentium aureis numeris ab Anno 1900 inclusive usq ad Annum 2200. exclusive

Aureus Numer.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
	29.	10.	4.	2.	13.	24.	5.	16.	27.	8.									
Aureus Numer.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.										
	19.	*	11.	22.	3.	14.	25.	6.	17.										

Punctum 8tum.

De tertio modo inveniendi Epactam.

Nempe per Arithmeticam.

Ad Epactam Anni precedentis addatur 11. qd ex hac additione resultat est Epacta Anni prenhi vg. Anno 1703. Epacta fuit 12. addo 11. et fiunt 23. ergo Anno 1704. Epacta est 23.

Si Epacta est procreata ab aureo Numero 19. ad ejus Epactam addatur 12. pro Epacta futura.

Quando Epacta 25 pereat à Numero Aureo majore qm 11. sumi deb et illa quæ in Calendario Notata est diverso Colore, v diverso Charactere. Epacta etiam 19 Nigro Colore Notata tum est in usu qndo procreat ab aureo Numero 19.

Epactam veterem quovis Anno invenire

Aureus Numerus Anni ppositi ducatur in 11. productum dividatur per 30. residuum divisionis indicat quæsitam Epactam, si nil sit residuum, tuc Epacta erit 30. vg volo scire Epactam veterem Anni 1700. per 10. Hic ém est Aureus Numerus Anni dati multiplico 11. sic

11
10 productum facit 110. hoc ductu
110 divido per 30 sic. 110 (3. Qui Epacta
70
vetus Anni dicti sunt 20. dico 20.

Inde disces invenire Epactam Novam.

Epactam Novam quovis Anno invenire.

Inventa ut supra Epacta vetus, detrahe quos qbus Calendarium vetus superat Novum, sed hoc Seculo 1700. debent detrahi jam dies 11. ppter omissionem bisextilis) qd remanet erit Epacta Anni dati vg volo scire qd sit Epacta Nova Anni 1700. invenio per primè precedente Regulam Epacta veteremqd est 20. à 20. subtraho 11. sic 20 restant 9.
11
pro Epacta Anni dicti sin posit fieri

Sub.

Subtractio ab Epacta veteri adelantur ei 30. quod remanebit erit Epacta anni novi id est anni post Correctionem Calendarij.

Modus inveniendi Literam Martyrolij & Epactam.

Multi multas faciunt difficultates in dandis regulis hujus certi cognoscatur litera martyrologij & murum facile reperietur. Si ista ut amur regula 30 sunt Epactæ, 30 eam sunt Lunæ vis respondet ita: ut ultima Epacta 1mam literam denotet, 2da 2dam et sic deinceps, unde ista litera sit memoriæ tenendæ 19 sunt minores & 12 aliarum.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10 11. 12. 13.
a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n.
14. 15. 16. 17. 18. 19.
p. q. r. s. t. u.

20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29.
A. B. C. D. E. F. G. H. M. N. P.

Haut & Epacta sit I. litera martyrologij sit e parvum, sic a. magnum sit quadr. anni

Possumus eam uti digitis

1mo Ponendo Epactam I. in summo pollicis, 2 in juncura ejusdem. 3 in radice ejusdem: 4. in radice indicis 5. in radice medij: 6. in radice annularis, 7. in radice parvi 8. in juncura inferiori indicis, sic consegr exterius cum pedo

2do Ponendo literas sic a parvum in summo pollicis. b parvum in juncura ejusdem, et consegr alias literas quas supra numeravimus, ita: ut quaelibet litera cujuslibet correspondeat Epactæ

De Indictione Romana.

Inductio est revolutio 15 Annorum, quo Provinciæ Romani Imperij debebant Tributa pondere

Itaq; An-

Itaq; Annorum ipsa duxit initium à primordijs Christianæ libertatis, ab eo minimum tempore quo Constantinus victo Maxentio, potestatem totius orbis cepit Christiana Religionis palam profitendæ. atq; hujus gen. Inductionis usum eam servant Romani Pontifices in bullis Diplomatibus et alijs scriptis suis

Modus eam inveniendi Indictionis Romanæ est ipse Arithmeticus et Geometricus deinceps

Punctum Imum

Modus Geometricus invendi Indic: Rom

Multum quoq; facilis est iste modus Notandum tamen

1mo pro 100 Annis. Sub Anno 100 ponendo supra indicem 2dum 100 supra medium 3tum supra pollicem, sic consegr sicadet supra pollicem numerabis 5 & Inductione. 6 supra indicem numerabis 13. & supra medium numeris 9.

2do Pro Annis superantibus 100. Conjungendos ad pro Inductione Saeli qui reperiebatur Correctis diebus 15. quia Inductio illius habere nisi Initium Inductionis illius Anni Exempli sit Annus 1683 In quo sunt 16 saecula, at 16 cadit supra indicem 6o Inductio Saeli est 13. postea hac 13, juncta cum 83. faciunt 96 Eique rejectis omnibus 15 restant 9. Ergo 6 est Inductio Anni 1683.

Quando eam Magnus numerus Centesimorum apponitur, ita sed magis expedite reperies, et numeris centesimis sine compotere simpliciter aspice separatim accepto, rejice tria quotiescumq; potes, et reliquo numero adjice Annum et ex hac Summa Summa Summa sit 9, rursus adjice 9, non apponitur centesimus collocabitur in eodem digito quod centesimus numerus peractus sit vel est ordinatus numerus 1 100. accipio 17, et quilibet numerum pte considero vidit 1 et 7, quia semel simpli-

sumpti constituunt 8, ex quo abjcio bis 9 et
remanent 2. adjcio 1. et habeo 3, quisqat
Annum prositu 1709. Sedem habere
in 3 digito.
Pote Cam uti hic loco trium digitorum, 3 lus
articulis unius digiti, vg Indicis, in 3 lus
articulis, simili modo collocatis Annos
centesimos seu collocasti in 3 bus digitis
vg. In radice pouis 9. In 2do Articulo
100: In Stio 200: sicut in pollice posuisti
9. in radice 100, in medio 200 &c.

Punctum 2dum

Modus Arithmeticus inveniendi Inductionem Romanam.

Annos ti proposito addantur 3. quia Dpp
ritur Christus 3. quarto Cycli hujus Anno
fuisse natus, unde congruum fuisse
ex: Tum compositus numerus ex dato
Cycli Anno, et numero 3. deducitur per
numerus ex divisione relictus erit in
ductio quaesita; et nil relinquitur
ex Anno Inductionis cum 15. sucinctis
vi demonstrabit, quot revolutiones
Cycli hujus usq; ad datum Annum fa
cierunt Quo pacto Anno 1709 In
ductio est 12, et hucusq; effluxerunt
Inductionis Cycli

DE CYCLIS.

Cyclus p duplicem sumpsimus ita dicitur è circulo et Cycl circulo dicitur quia certo numero annorum finito ad initium reducitur ut fiat quasi Circulus, unde definiri potest, Cyclus è spatium annorum in se redens secundum aliquos numeros. Multiplex est quippe cum Circuli tot Cycli dici possunt. Primus dicitur Cyclus Lunaris et decem Novennalis hic complectitur spatium 19 annorum et continet aureum numerum Tabes Festorum Mobilium 2dus dicitur Cyclus Epactalis continens spatium 30 annorum complectitur regulares Lunares et annos communes ad Bisextiles olim incipiebat 25 Augusti Nunc Calendis Januarij. Tertius dicitur Cyclus est. Cyclus Solaris sic dictus non a sole sed a dies Dominica quae dicitur dies Solis constans 28 annis continens literas Dominicales concurrentes et regulares; ejus revolutio 28 annorum post quos itera ad unitatem redeunt dicitur 28 annorum quia praeque inserit ad numerandos annos bisextiles, qui septem sunt in numero 28 annorum post quos bisextiles qui fuerunt ante, eodem modo redit. Inservit quoque ad dies ordinandos et dies ponendos hic scilicet bis ponant in septimana, eo utuntur aliqui in literam Dominicalem cum dicitur Solaris, a die Solis

et ad literam martyrologij dignoscendas. Dicit
etiam Solaris, quia inservit ad numerandos
dies annosq Solis, olim incipiebat in Festo
S. Matthiae, hunc autem in anno novo ejus
sicitur. Cyclus Indictionalis qe spatium seu Circulus
15 annorum, dicitur Indictionalis ab Inductione.
Romani eam indixerant ut remotiores Provinciae
quae quolibet anno debita tributa Romanis trans
vehere debebant ea n̄ asportarent, nisi sin
gulis quinquennijs, Scilicet in primo quinq
nio ferrum pro fabricandis armis in Ito
argentum pro stipendijs militibus erogandis
in 3tio Aurum pro simulacris fabricandis, quibus peractis denuo ferrum asporta
bant etc et tale quinquennium Lustrum
Dictum est quia ad senatus Nuntijq Pro
vinciarum contributo Lustrabatur urbis
Romana cum Ovis et alijs pecudibus
suptibus. Olim incipiebat 24 Septembris
hunc Calendis Januarij. Quibus dicitur.
Cyclus Magnus et Paschalis qui orit
ex dictis proprijs Cycli in tertium hoc ig in 28
constat ea 532 annis o secundum alios
ex 532 juxta quem Cyclum olim firma
bat Tabula Dionisij Sexti dicitur.
Cyclus Imperatorum qui ab aliquibus dicit
pnng Periodicus complectitq autem spa
tium 600 annorum, hoc em fere spatio
temporis dicunt Astrologi Respublicas Poli

ticas

Politicas ac Regna florentissima circum
scribi sed neq hic Cycli usurpando In 1mo
redeunt orbes Lunationes ad pristinam
sedem in calendario licet non Cycle. In 3tio
Videlicet Solari redeunt omnes diversita
tes Bissextorum et literarum Dominicalium.
In 3to omnes diversitates Paschales redeunt.
In 4to omnes diversitates Indictionum
In 5to non tam redeunt quam pereunt
in perpetuum si Astrologis credere fas est.
Hi sunt Cycli principales concernentes
Calendarium de quibus mox fusius dicetur.
Hic adduntur intervallum et quidem in
tervallum minus Dicitq tempus qd est in
ter Natalem Domini et quinquage
simam. Intervallum maius. Qd est
inter Dominicam Trinitatis et ad
ventum, prius nec brevius 5 nec longius
decem hebdomadis, posterius nec brevius
23, nec longius 27 Septimanis est.

De Cyclo Solari

Cyclus Solaris ut supra dictum est, est re
volutio 28 annorum qua peracta, iterum sit ad
unitatem regressus propterea quia post 28
annos Literae Dominicales eodem sine quo
erant disposita reperiuntur. Dicitur Cyclus
Solaris non ideo qd doceat motum Solis sed

em proprio motu uno anno hoc é 365 diebus 6 horis suum orbem peragrat sed quod exhibeat literam diei solia id é diei Dominicæ unoq anno.

Quæres 6° unde proveniat Cyclus Solaris? R. ex multiplicatione 7 per 4. cum ém cuiuslibet septimanæ sint septem dies multiplicato quolibet anno 4. superadduntur anni intercalares quasi resultantes, idq An no bisextili ex hac ipsa die turbatur ordo septennarij literarum, 7 ém sunt literæ Dominicales in illo anno, et propterea cum sint turbatæ ad suum ordinem pristinum nonnisi post 28 annos redeunt, atq ideo usq Cycli Solaris est utilis ad inveniendam literam Dominicalem, quivis ea alio modo litera Dominicalis invenirj possit ut mox videbimus.

Quæres 2do Quis é modus inveniendi Cyclum Solarem? R. Multiplex é hic trademus Geometricum ac Arithmeticum.

Punctum Imu

De modo Geometrico Inveniendi Cyclum Solarem.

In omnibus 5 digitis sinistræ manus, in Pollicis 3bus articulis et in aliis 4bus digitorum radicibus expande annos elapsos a Nativi

a Nativitate Christi hoc modo. In extremitate Pollicis pone Cyphram 0 in junctura seu medio ejusdem pone 100 in radice ejusdem pone 200 in radice indicis 300 in radice medij 400 in radice annularis 500 in radice auricularis 600 deinde redeundum ad pollicem in ejus extremitate ponendum 700 in medio 800 in radice ejusdem pollicis 900 in radice indicis 1000, et sic consequenter donec pervenias ad annum currentem qui ~~[illegible]~~ incidit hoc toto sæculo in radicem indicis habito jam anno currente, inde et diligenter memoriæ retine sequentes 7 numeros scilicet 9. 2. 5. 13. 1. 10. 5. 21 quos in eosdem digitos et articulos collocare debes, ita ut unum hoc sæculo veniat in radicem indicis, ubi é positi anni 1700 esse, unde sep attendere debes, quot anni sunt qui superant Centesimos, si major fuerit qm 28 semper 28 erunt rejiciendi et residuum retinendum, cui residuo si addideris ex illis 7 numeris unum, qui cadit in illo locum ubi é millesimi centesimi anni quod siti, totum conflatum ostendet tibi Cyclum Solarem. Si autem numerus minor fuerit quam 28 illi ipsi numero adde unum

ex dictis 7 numeris et habebis intentum, quod si conflatus excederet 28 rejice 28 et residuum erit Cyclus Solaris, quod ut clarius percipias sequentem figuram exhibeo.

Exemplum anno 09 1704. quoque 1mo anni 1700 quem inventis in tuba indui huic addo annos 4. qui superant annum 1700, rejice annos 1700 et retine tantum 4. dei addas illud numerus qui cadit supra 1700 scilicet 1. et die 4 fiunt 5 ergo anno 1704 Cyclus è 6. Item anno 1689 quadro 12 dictum qd è 16 qd cadit in medio pollicis ubi collocati sunt 13 pro Cyclo quod 13 et 83 juncta faciunt 96 rejicio omnia 28 restant 12 ergo 12 è Cyclus anni 1689.

Regula

Regula facilitans quod è pro sæculis quando est magnus numerus eorum dividendum est totum per 7 et quod restabit addito 1 in digito articulum et sic habebis Cyclum exemplum 4360 qui est 43 rejicit omnia septem restat unum qd addet 10 illud junctum cum 6 fiet 16. Iterum dicit qui ex 16 tollit omnia 7 restant 2 quibus addo unum et fiunt 3 ergo denotat 3tium articulum sinistri pollicis ubi sunt 13 pro Cyclo.

Regula facilitans ad tollendum facile 28. Quia 28 numerus è parum difficilis in combinatione tollere toties quoties potest 30, et retinebis 2 ex quo habet 30. Sit exemplum restant ergo in quo quoties habeo 30 ter rejicio ter 30 et retineo 6, et sic in nonaginta rejectis omnia 28 restant 6.

Punctum 2dum

De Modo Arthmetico Inveniendi Cyclum Solarem

Anno Christi proposito addant 9 10 nam huius Cycli Natus è Christus atq adeo jam 9 effluxerant. Tum compositus numerus dividatur per 28, quotiens indicabit quod revolutiones huius

modi Cycli facta sunt a Christo Nato
usq ad annum propositum Numerq
autem residuus ex divisione anni
dati, est Cyclus Solaris anni illiq,
si autem nil remanet, Cyclq Sola
ris erit 28, vq anno 1704. addoq
et fient 1712 hoc dividendo per 28 et
exibunt resolutiones Cyclorum
6, residuus autem Numerq est
5 ergo anno 1704. Cyclus Solaris
est 5.

Problema 9num.

Data die ætatem Lunæ inuenire.

Praxis ubi expendente problemate Nouilunides
Speculq si data dies Mensis est posterior Nouilunio
Numeram quot dies inclusiui ab eo effluxerint; sin
autem anteriorem pertinebit ad ultimas partis pra:
cedentis. Exempl dm. Si quæritur ætas Lunæ 28.
Augusti Anni 1699, in quo reperi nouilunium incidere
in diem 25; dicam esse inter ea dierum 4. si quæritur
de 8. die Augusti dicam ee 13. Lunæ præcedentis ex
hypothesi, quod illi Attribuantur 30 dies
Alia quoq est vulgaris inuenienda ætatis lunaris
methodus. Junge simul tres istos Numeros nempe
Epactam Anni Epriam Numerum Mensium indu:
siue a Martio usq ad datum Mensem ac denig
diem datam illius Mensis Si summa ex tribus
illis Numeris Collecta fuerit infra 30. residuus Numé:
rus erit Ætas Lunæ quæsita.
Notabilis uero qd ubi quærig de ætate Lunæ Mense
Januario aut Martio nil ee addendum ad Epacta
præter dies Mensis. Mense autem Februario et Apri:
li addenda est ~~1~~ unitas. Alij tamen addunt
Januario et Martio 1. Februario et Aprili 2. Sine ut
breuiter rescias quot Cuiuis Mensi Numeri sint

Attribuendi hoc distichum addita.

Ars brevitatis amans bona Cunctis dictatur esse
Formulis hic haerent carmine composita

Ita initiales litera attendunturq; quota sunt in Alphabeto
v. g. L. d. est litera 10.

Nota Secundo quaeung epacta currat in Augusti Septem.
Octob. Novemb. Decemb. Semper 29. abjiendi.

Si Epacta Curat 25. 24. 23. 22. 21. 20. 19. 18.
17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1.
In Januario Martio, Martio Maio, Julio abjiendi
30. in Februario vero et Aprili 29.

Quodsi Epacta currat 30. Seu 30. 29. 28. 27. 26 in
Januario Februario Martio Apr. Maio Junio Julio
abjiendi 30.

Problema 10mum.

Reperire Luna Paschalem dati Anni

Primis adi ad Calendarium Gregorianum, quo solo iam utitur Ecclesia Catholica tum ab 5. Martij usq ad 5. Aprilis quare Spacium Anni Currentis, hoc ostendet tali die ee Nouilunium. Tum inde enumera dies 14. Inuenta autem 14. die quare illius Anni literam Dnicalem quo proxime Sequitur adinuentam diem quartam decimam tum habebis Paschale Festum. Notabis autem eas tm lunas, quae incipiunt ab 8. Martij usq ad 5. Aprilis inclusive poe fieri Paschales nqz procinda poe Pascha contingere qm 22. Martij cum sect Luna dies 14. incidit in 21. Martij diesq postera est Dominica at Requirit etiam Pascha tarduis ee qm 25 Aprilis Item Consequenter etiam Notabis 2do Luna Martia nqm fieri poe Paschalem nam luna illi tm tribuitur Mensi in quo finitur iuxta illud in quo finitur Mensi Lunatio datur Luna Autem Paschalis finitur Semper extra Mensem Martium, unde angus e ut Luna Martia nunqm Paschalis ee potest, aut luna primi Mensis secundum Iudaos et Decretum Nicaenum.

Alio modo sic reperitur Pascha post Octauum diem Martij quare Nouilunium et tertia Dnica post illud Celebrabit Pascha id qd Sequenti versu sgcatur

Post Martias Nona ubi sit noua Luna. regras

Tertia

Tertia Luca Domini proxima Pascha tenet

Breuissimus Modus reperiendi Pascha e iste Post 12. Kalendas Aprilis, hoc est post 21. Martij quare Luna 14. et proxima Dnica celebratur Pascha.

Problema IIIum.

Reliqua Festa Mobilia inuenire?

Primo si ante dum Pascha numerem, sed Dnica in Calendario habebitur prima Dnica Quadrag. expri: me. Precedens Feria 4ta erit prima dies Quadragesima hoc est dies Cinerum, quam proxime precedit Quinqua: gesima, eam Sexagesima et hanc Septuagesima si ue: ro post Dnicam Pascha in Calendario numerentur 5. Dnica sequens Statim dies Rogationum et proxime sequens Feria Quinta erit Ascensio Dni 1ma autem Dnica post Pascha erit dies Pentecostes cui Statim Succedet Dominica Trinitatis et Feria Quinta proxima Ce: lebrabitur Festum Corporis Christi. Eadem Festa sic re: peries Reperto die Paschatis retrocede per 46. dies et inueni: es diem Cinerum a qua ultenius per 17. dies retrogrediendo Do: minicam Septuagesima inuenies. Item Pascha numera: bis 40. diebus celebrabitur Ascensio et inde post dies 10. Pentecostes quam diebus 11 exactis excurret Festum Cor: poris Christi

Alius Modus est talis Vide Kouilunium postremum Februarij et proximus dies Mercurij Sue Antecedens Sue Consequens Erit dies Cinerum. Cui si Adiungas dies 40. habebis Pascha. Si insuper addas dies 35. habebis Domini: cam Rogationum. Si 4. Alios Festum Ascensionis si 10. Alios Pentecosten si 11 alios Corpus Chri

Nota Claues Secundices aut Sedes Festorum Mobilium Ante: quam

quas nunquam celebratur in ipsis ~~tis~~ quandoq; et post ipsas plerunq; sunt Autem istæ. Septuag. 18 Januarij Cinerum 4. Februarij Paschatis 22 Martij Ascensionis 30. Aprilis Pentecostes 10. Maij Corporis 21. Maij quarum radices sus uersiculis continentur

Octodecem Janus Februs sed quatuor optat
Vigiti duo Mars Frigida posit Aprilis
Bisquinque dat Maius Septem postulat idem

Duples è modus inveniendi festa mobilia nempe p Pascha et Geometricè

Punctum Imum

De modo inveniendi Pascha et inde festa mob.

Ratio inveniendi ~~Dicta~~ Paschatis fundatur in præcepto DOM filijs Israel p Moysen dato, Nam Exodi 12 Jussit è eis ut celebrarent Pascha 14ta die Imi mensis lunatis, id è Aprilis, et sic semp post æquinoctium vernum quod è 21 Martij Controversia fuit Imis Sæculis à Nativitate Xti, an Christiani eadem die deberent observare Pascha, qua Judæi: Putabant eim qdam ad hoc nos teneri, cum tam clarum ad hoc esset præceptum. Alij vò Sentiebant hoc è Judaizare, inclinaq; fere ad in Die Dominica quæ sequitur illam 14 Lunæ observaretur obmemoriam Resurrectionis Xti tali die factam, quod ultimum merito approbavit Concilium Nicænum Imum, atq; statuit ut Pascha celebretur Ima Dominica quæ è post 14 diem Lunæ mensis Aprilis

Nota

Nota quod Luna talis mensis dicitur, qæ fuit in tali mense, etiamsi in eo non incipiat, Unde Luna Aprilis dicitur etiamsi incipiat in Martio

Nota 2. Quod plenilunium istius Lunæ mensis Aprilis non pt citius accidere qm 21. Martij qæ dies etiamsi esset Dnica non esset Pascha, qæ ut diximus supra dbt ee post plenilunium, at hic fieret in Plenilunio, Pascha vò tardius 25 Aprilis accidere nequit.

Exemplum Annus Dñi 1639. quære aureum numerum et reperies ee 12, quære ex eo epactam, et reperies ee 22, è rejectis 30, restat 2, Quærendum Plenilunium post 21 Martij, et reperies id accidere prius, qm 14ma Aprilis Nam 2. tenemus Epacta, 2 ex mense, Nam è Secundus mensis, et sic tenemus 4, postea addo 12 mensis, et reperies inde fieri 16 Lunæ. Unde quære Dnicam Legentem primo 12 mensis et reperies accidere 18 Et 18 mensis fuit Pascha

Festa Mobilia sic numerabis

Imo De Festis ante Pascha. Sexta Dnica ante Pascha, erit Ima Dnica Quadragesima 4. dies præcedens hanc Sextam Dnicam è dies Cinerum, Dnica ante diem Cinerum erit Quinquagesima Dnica hanc præcedens erit Sexagesima, Dnica istam iterum præcedens erit Septuagesima Hinc dignosces quod Dnica Intinter Epipha

niamet

riam et Septuagesimam.

2do De Festis post Pascha. Rogationes fiunt immediate post Dnicam 3tam post Pascha. Ascensio fit feria 5ta immediate post Rogationes. Pentecostes accidit 10 die post Ascensionem. Festum Sanctæ Trinitatis Dnica 1ma post Pentecosten. Festum Corporis Xti Feria 5ta infra Dnicam 1mam post Pentecosten. 1ma Dnica Adventus celebratur die Dnica propinquiore Festo S. Andreæ, sive ante accidat sive post Festum illud. Inde agnosces quot sint Dnicæ inter Pentecosten et Adventum.

Punctum 2dum.

Modus Geometricus inveniendi Festa Mobilia.

Disponito 1mo ordine recto per 7 articulos omnium 4 digitorum sinistræ manus 7 literas Dnicales, in radice cujusvis digiti incipiendo à D. postea in primo articulo cujusvis digiti ponendo, et sic reliquas deinceps literas S'm ordinem naturalem earum in primis articulis collocando, post G. ad A veniendo, donec ad 7 articulum prenias, in quo C collocabitur. 2do Dispones eam per eosdem 7 articulos 4 digitorum sinistræ manus 30 Epactas, et ordine quidem recto pedes, quo ad digitos, à quo ad numeros Epactarum retrogrado, neqi cit

am

tiam ab unitte à 29, et 25 incipias, quos numeros simul pone, in septimo articulo ejusdem articularis bones 25 diversi coloris, cum 26 in reliquis literis, unum numerum Epactarum reponas, qui ordine naturali legytur et post 30 ad 1 redibis, et ab ea ad binarium, ternarium et reliquos juxta ordinem naturalem pges, ita ut 30 cadant in secundum articulum articularis: tandem 22 in radice indicis et 23 in volam manus. 3tio Diligenter memoriæ mandandum sunt radices Festorum mobilium, hoc est dies mensium, ante quos Festa mobilia nunqm celebrari possunt, in ipsis tñ aliquando celebrantur. Radices Festorum exprimuntur hoc disticho seu Tristicho

Octodecim Janus Februus sed quatuor aptat
Viginti duo Mars triginta posuit Aprilis
Ogis quinq dat Majus ter septem postulat Idem

Sic am operaberis, ut aliquid ex prædictis Festis mobilibus invenias, A. vide in qm digitum Epacta ejus anni cadat 2do vide in quem articulum litera Dnicalis proxima post Epactam incidat. Nunqm am accipitur litera precedens aut cum

Epacta

Epactaeonadens. Et à radice Indicis
et Festi ppositi numera recto ordine di
es mensium usq; ad literam Dnicalem, C
posito nimirum in radice indicis, numero
radicis festi propositi; in 2do Articulo
ejusdem indicis numero majore; et sic
deinceps usq; ad articulum pgrediendo,
in quo litera Dnicalis reperitur;) dies
cm mensis in quo numeraõ terminetur
erit is quo ppositus Festus celebratur.
Hic tn opera pretium fuerit scire, quod
dies mensis quisq; habeat, ut post
finem cujusq; (Et ita numeraõ exigat;)
ad initium alterius venias, quod ut asse
quaris, sequentes duos versus memoriâ
tenebis

Junius Aprilis Septemq; novemq; bicenos
Adde unum reliquis vigenti Februus octo

Nota numera qui in numeratione in loco Epac
tarum Paschatis incidit significare diem
mensis quo ista Paschalis excidit Notae
In Anno Bissestili omnia Festa Mobilia
invenienda ec, post posteriorem literam Dni
calem, ita tn ut ad diem Septuagesimae in
ventum, semp adjaciatq; unus dies ad die vo

Cine

cinorum tum demum cum in mense
Februario inventus est.

Problema 12mum.

Quo die Adventus Dni celebratur

Adventus Dni semper celebratur Dnica vicimore festo S. Andreae Apti nempe 27. Novemb. inclusive nempe ad diem 3. Decemb. inclusive ita ut litera Dominicalis currens quem reperitur inter hos terminos in Calendario incidet Dominicam Adventus, sic cum festum S. Andreae celebratur 30. Novemb. vide in quem diem Septimana incidat, cum enim Adventus in Dominica sequente celebratur facile coniicitur quo die sit celebrandus. Si festum S. Andreae caderet in Feria colligeres duabus diebus postea hoc e. 2. Decemb. ee. celebrandum.

Modus inveniendi Almam Dnicam Adventus.

Accipe indicem integrum sinistre manus, in quo Indice habes tres articulos preter radicem ejusdem qui quus est, deinde accipe tres alios radices digitorum subsequentium (pollice hic opus est, Ponas idcq; numerum radicalem Dnicae hanc adventus, (qui e 27 gbris.) nec extendas ultra tertiam Decembris.) in extremitate indicis licendo 27. gbris, et sic seriatim descendendo usq; ad radicem articularis ultimo tandem applices supra eosdem numeros literas Dnicales hoc ordine ut b cadat supra extremitatem Indicis ubi reperitur numerus 27. a sic usq; usq; ad radicem articularis, supra quem cadit a.

Ex hac

Ex hac regula patet qd Ann. 1704. 30. Novembris erit Dnica prima Adventus qa litera Dnicalis est d. et cadit sup radicem in pliqis, ubi reperitur 30 dies gbris

Problema 13tium

Quo sint Dnicae inter Pentecost & Adventum

Ode quod nam sint Dominicae post Pascha usq ad S. Georgium inclusive quivi diem 23. April. incidit hoc e. quoties 7. in diebus post Pascha usq ad S. Georgium inclusive continean, tot enim Dnicae addenda sunt ad 24. Dnicae. Quod si Pascha in diem S. Georgij incidit erunt 24. si prius celebretur solum 23. erunt.

Modus inveniendi Septuagesimae

Ade Paschatis numera retro 9 hebdomadas, et sic invenies Septuagesimam

Problema 14tum

Quomodo inuenienda Litera Martyrologij?

Pro Numero Epactarum ex more suo ueteri Ecclesia Litera Supponit in Martyrologio, quae prounde ac Nuncij Currunt diemq; Lunae incidant, hoc autem modo Supponit, ut Sequens tabella indicat

A.	b	c	d	e	f	g	h	i	k.	l.	m	n	o	p	q	r	s	t	u.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	Litera Epactarum
a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u.	
1	2	3.	4	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14	15.	16.	17.	18.	19		

ABCDEFGHMNP

20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. * seu 30.

Supponit uero Literas ut Luna distinguat diem ab Epactis Nam si utrumq; p numeros poneret facile Confusio fieret tri non oui 30. Literarum usus est Sed Solum 19. quod Scilicet Sunt Aurei numeri et Litera quidem modo non eodem Cum Numeris Aureis et Epactis Semp. componuntur quia non eodem Semp. modo se habet Annus Solaris et lunaris Quocirca ab Anno 1700. inclusiue ad 1900. exclusiue usui erunt hae tabellae.

I	A	a	m	D	d	g	G	E	Litera Martyrologij
IX	XX	J	XI	XII	IV	XV	XXVI	VII	Epacta
10.	11.	12.	13.	14	15.	16.	17.	18	Aureus Numerus

t	P	I	C	c	P	F	t	S.	M	Litera Martyrologij
XVIII	*	XI	XXV	III	XIV	XXV	VI.	XVII	XVIII	Epacta
19.	1	2.	3.	4.	5.	6.	7	8.	9	Aureus Numerus.

Propterea ut Lunae Aetatem inquiras Literam loco Epactae in Martyrologio Sumo.

Quod si Aureus Numerus fuerit 1. tum in Januario Luna una die Anticipat prounde Sequens Litera p Solo Januario ro accipienda.

Alius Modus inueniendi breuiter Literam Martyrologij numero Epactam Anni Currentis p Alphabeti Ita ut Epactam 1. tribuas Litera a patua Epactam 2. litera b parua ꝛc tunc inquam Literam Alphabeti cadet Epacta Currens illa erit Litera Martyrologij. Sic Ao 1700. epacta Currens 9. si Numerus p. Literas Alphabeti cadit in Literam i parua quae erit Litera Martyrologij p illo Anno.

Nota duplices Assumi Literas Alphabeti Minores P. Maiores; Minores Sunt 19. incipiendo ab a usq ad tri omittas o Maiores Sunt 11 incho: ando ab A. usq ad P. u tri omittas IKLO quae omnes Litera Simul Sumpta constant mo 30. et Correspondent Epactis totidem Litera IKLO omittuntur ad Antandam confusionem, quae oriri posset ex Similitudine horum Literarum Maiorum cum Minoribus

Problema 15tum.

Quomodo inuenienda Calendae Nonae?

Nota a Romanis Menses diuisos fuisse indies triplices genere Calendas Nonas et Idus Primis autem Cuius libet Mensis dies dicebat Calendae a Graeco KXΛΕIV id est uocare quod eo die uocaretur Populus tum ad Nundinas tum ad Capitolium ut quae in Mensem ellio ad Deorum Luorum Seruando essent Cultu Accipe: rent a Pontificibus tum Segbant Nonae quasi Nun: dinae ut poterig uolunt ac tandem Iduum dies Octo illi qui Segnis Nonas ab iduando Appellati ut inquiunt, quod Scilicet diuidere Quia uero Calen: dae Solum certam ac eanes Sedem Nonae in quolibet Mense aut tempore cadant in primam diem ua: rijs autem locis dies Nonarum et Iduum dis: ponantur ut Certa Methodo Singulis adscribant Sua Nona aut Idus Ri Solent uulgo tradi uer: siculi

Sex Nonas Maius October Iulius et Mars
Quatuor at reliqui dabit Idus quilibet Octo
Produti uersus denotant Maium Octobrem Iulium
et Martium habere 8. Nonas Ianuarium autem
Februarium Aprilem Iunium Augustum Septem:

Nouembrem

Nouembrem Decembrem habere 4. Nonas quili: bet uero Mensium, habet 6. Idg aequaliter

Quare ubi tibi Compertum est de die Nonarum facile est consequenter uidicare de reliquis at

Nota a tribg diebus Alios Omnes g antecedunt trahe: re Suam Prãomen ita etiam qui precedit Calendas dicitur Pridie Calendas Seu Primg Calendas id e ante Calendas tum Secundg Calendas g. et Sic deinceps de Alijs. Quodg per Proportionem dicendum est de Nonis et Idibg Seu uel Clarius dicam; Kalen: da dicitz sma dies uniuscuiusg Mensis non dicitur autem 2do Calendas nec 2do Nonas nec 2do Idg Sed pridie Calendas Mensis Sequentis Pridie Nonas uel Pridie Idus Sicuti non dicitz 3mo Ca: lendas nec 3mo Nonas nec 3mo Idus Sed ipsis Calendis ipsis Nonis ipsis Idibg.

Vt autem facilius possis inuenire Numerum Ca: lendarum Cuiusuis Mensis, nota Alios quatuor uersus Sequentes

Janus et Augustus 4 Nonas Nonasq December
Iulius October Mars Maius Septa decang
Junius Aprilis September et qui Nouember
Ter Senas retinent Februsq bis octo Kalendas

Hoc est dicere quod Ianuarius Augustus et December habent 19 dies pro Calendis Iulius

uero Martius October et Maius habent 17. Iunius
tandem Aprilis September et November habent 16.
Februarij habet 6.
Hi hic fuerit bissextus superadditi ei unus
Sunt et alij excogitati uersus satis artificiosè et cum
industria demonstrantes quod quisq Mensis habeat
Kalendas, quotq Nonas, Sunt autem huiusmodi duo
Sequntes

Januarij
Kal. 19. Tradita. Non 4
Februarij
Kal. 16. Quando Non 4
Martius
Kal. 17. Lefert Non 6

Aprilis
Kal. 16 Sedulo Non 4
Maius
Kal. 17. Lefutatio Non 6
Junij
Kal. 18. Sodalem Non 4

Julij
Kal. 17. Rufus Non 6
August
Kal. 16. Tardo Non 4
Septemb
Kal. 19. Sedet Non 4

Octob
Kal. 17. Refugus Non 6
Novembr.
Kal. 18. Sodalitia Non 4
Decemb
Kal. 19 Tondet Non 4

Versus ꝑdicti exprimunt Kalendas unius cuiusq
Mensis ꝑ literam initialem Magnam cuius libet uerbi,
et Kalendas Mensis Numero Significantem quod
Sunt litera in Alphabetho precedentes illam ini-
tialem literam cum hac inclusiue. v.g. T. est li-
tera in Alphabeto decima Nona Ideo Januarius qui
denotat hoc uerbo Tradita habet Calendas in se 19
et quia L. in Alphabeto ē litera 16ta ideo et Februarij
qui denotat hoc uerbo
Quando habet in se Calendas 16. et sic de reliquis
Et quia litera d in Alphabeto ē Numero 4ta sicut
litera f ē Nro 6ta. ideo in huius uerbi medio ē d in-
telligē talem Mensem Vtē in se Nonas 4. u si reperiat
in Mediofulle Mensis habet in se Nonas 6. ut patet
Manifeste M.

Problema 16tum.

Cognoscere quale nam Signum Zodiaci ingrediat Sol quolibet die uniuscuiusq Menses per Annum. Duodecim Sunt Signa Zodiaci his uersibus Contenta

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,

Libra, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, pisces

Planetae quoq Sunt Numero 7.

Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercuriusq, Luna,

Nunc ad Propositam quaestionem respondeo per Sequentes duos uersus.

Januarius Febr: Mart Aprilis Majus Junius

Inclita, Laus, iustis impenditur honeris horrea

Julius Augustus Septem: Octob Novembr Decembr

Grandia gesta gerens foelici gaudet honore.

Explicatio Inclita pertinet ad Januarium Laus ad Februarium et sic deinceps Prima igit litera uniuscuiusq uerbi v.g. Inclita I. Hanc literam in: ceptiuam seu initiantem Numera quota sit in Alphabeto inducitur v.g. Primum I. è in Alphabeto litera Nona hoc habito uide ipsum Menem quem

Problem

designat tale uerbum vg. Januarium Inclita quot
nam ille Menses habeat in se dies ut in Apostio vg.
Januarius habet in se dies 31. Iunc a 31. detrahe 9.
et remanebunt 22. Sequitz ergo quod 22. Januarij
Sol ingrediatz Amphoram, et sic Consequenter de
Alijs Mensibus Solummodo Nota quod uersus
illi Zodiaci Signa continentes Sunt Aries Taurg ge:
mini & incipiant a Martio Statim nam Aries
Signum Martij Taurg Aprilis Gemini Maij et
sic deinceps &c.

Problema 17mum.

Locum Solis in Zodiaco quolibet die inuenire.

Scire cupis in quo loco Zodiaci hoc è in quo Signo et in quoto gradu Signi sit Sol quolibet die Mensis dica Anno excedenti doctrina quo mense et quo die Mensis Sol quodlibet Signum Zodiaci ingrediatur deinde adde illum Numerum quem prima litera postrorum versuum in Alphabeto habet diebus propositis Mensis dati et dabit Luna gradum Signi quaesitum quod si Luna superet 30. abijciantq 30. residuum indicabit gradum vegnoto Scire ubi Sol versatur 29 Septembris Mensis Septembris respondit vox Gerens estq eius litera 7ma. G. Septima in Alphabeto adde ergo 7. ad 29 et habeo 36. abiectis 30. restant 6. igitur 29. Septembris Sol est in 6to gradu libra. 9 vero 8bris Septembris Sol è in 10. gradu virginis.

Problema 18uum.

Inuenire Locum Luna in Zodiaco quolibet die

Duplicari dt etas Luna hoc è dies in Nouilunio praecedente usq ad diem pro quo locum luna quaerit elapsi duplicatum diuidas per 5. quotiens dabit Signa residui vero Sextuplum gradus quibus luna a Sole distat VG. Cupis Scire in quo loco fuerit luna 9 18. Octobris Anno 1618. Sol 9 16. Octobris è in 24. gradu libra Nouilunium praecedens cadit in 7mo diem Octobris ergo etas luna fuit 7um temporis dies 17 nam a 7mo Octobris usq ad 9 16. sunt dies 17. duplus 17 facit 34. quod diuisum per 5. reddit 6. et restat 4 quorum Sextuplum facit 24. si ergo a loco Solis secundum Signorum Seriem Numeraueris Sex Signa et 24. gradus incides in gradum 16. Tauri, in quo luna dicto die versabit.

kow/ pokázuie mu tylko okazyą do te/
podáiac do sercá; możeß dobrey myśli
zażyć/ możeß sobie dobrze podweselić/
ieżeli maß czym płáćić/ ieżeli maß zdro-
wie/ieżeli maß do tego wolność: á sam
człowiekowi nie da czymby zápłáćił/nie
da zdrowia/nie da wolnośći. Chce kogo
czárt przywieść do ambitiey/ do pychy;
pokázuie mu tylko godność świátowa/
vrzad iáki wysoki/podáiac mu do sercá;
możeß dostáć tego vrzedu/ tey godno-
ści/ ieżeli vmieß pochlebiáć/ vsługo-
wáć/ Pánom wygadzáć/ ieżeli maß
czym przepłáćić/ ieżeli maß fawory y

cac się/ pałąc się na ponieu/ pong-
pátrzac/ pytáiac się/ ogladáiac się
ták żadney rzeczy świátowey nie vg-
niß/ nie dostánieß/ tylko z praca/ z fo-
tyga/ z niezmiernym kłopotem. Pra-
dam pollicetur socijs. Czárt tedy te
obłow ludźiom obiecuie: Dostánie
práwi przyiáźni v tey osoby/ dostánie
y tego vrzedu/ tego honoru/ dostánie
tego zysku/ dostapiß tey intraty/ doy
dźieß tego beneficium, ieżeli maß pi
ski myśliwskie/ to iest/ fawory y pro
mocye ludzkie/ ieżeli maß śieći/ ieże
maß pieniądze/ ieżeli maß iástrzaby

to iest